

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Sestanek na vrhu voditeljev najmočnejših zahodnih demokratičnih držav poteka v Benetkah — Reagan igra osrednjo vlogo

BENETKE, It. — Včeraj se je pričel letni sestanek na vrhu, ki se ga udeležijo voditelji sedmih industrijsko najbolj močnih zahodnih demokratičnih držav. V ta krog spada tudi Japonska. Državniki običajno posvečajo največ pozornosti skupnim ekonomskim problemom, zadnja leta pa prednjačijo zunanjepolitična vprašanja. Tako je tudi letos, ko je v ospredju predvsem politika predsednika Reagana glede svobode plovbe po Perzijskem zalivu in njegova pripravljenost to svobodo braniti tudi s silo. Reagan govori največ o Iranu in je Irancem že dal vedeti, da bi ZDA odločno oz. vojaško reagirale na morebiten iranski napad na ameriške tovorne ladje ali bojne ladje. Predsednik in njegovi sodelavci trdijo, da bi bila iranska postavitve raket tipa Silkworm v bližini ožine Hormuz zelo nevaren korak. Ožina Hormuz vodi v oz. iz Perzijskega zaliva in je široka komaj 35 milj.

Reagan išče podporo za svoje odločno stališče med drugimi zahodnimi voditelji. Kot pa kaže, brez posebnega uspeha. Državniki sicer podpirajo, da mora biti civilna oz. trgovska plovba v vodah Perzijskega zaliva svobodna, nikakor pa niso pripravljeni sodelovati z ZDA v vojaški akciji, da bi ta princip branili. Angleška premierka Margaret Thatcher, ki je Reaganova najzvestejša zaveznica med evropskimi voditelji, je tudi v skrbeh, da bi predsednikova politika lahko vodila do neposrednega spopada med ZDA in Iranom. Sicer mora Thatcherjeva že v četrtek pred angleške volivce in njena zmaga ni več tako sigurna, kot je bila videti pred tedni. Radi prihajajočih se volitev se Thatcherjeva bila v Benetkah komaj en dan.

Včeraj je Reagan ukinil nekatere od pred nedavnim navedenih ukrepov zoper japonski izvoz v ZDA. Predsednik je bil ukrepal na podlagi dokazov, da so Japonci nezakonito konkurili s svojo izvozno politiko. Ker so Japonci to politiko baje začeli spreminjati, je Reagan želel to priznati. Japonci so pa mnenja, da bi bil moral predsednik razveljaviti vse ukrepe.

Varnostni ukrepi v Benetkah so razumljivo izredno strogi. Danes pa je v Rimu eksplodirala bomba nedaleč od ameriškega veleposlaništva. Nihče ni bil ranjen, eksplozija pa je razbila več čip in povzročila drugo gmotno škodo. Policisti so našli in varno odstranili drugo bombo, ki je bila nastavljena blizu angleškega veleposlaništva v večnem mestu. Nobena skupina ob tem poročanju še ni prevzela odgovornosti za bombi.

Fawn Hall pričala, kako je pomagala polk. Northu pri spreminjanju in nato uničenju dokumentov v zvezi z iransko-contra afero

WASHINGTON, D.C. — Včeraj je pred skupnim odborom obeh kongresnih domov, ki preiskuje iransko-contra zadevo, pričala 27-letna Fawn Hall, ki je bila tajnica polk. Oliverja Northa v času, ko je bil North zaposlen pri Svetu za nacionalno varnost in je vodil privatna in polprivatna prizadevanja v prid protisandinističnih upornikov oz. contras. Hallova, ki je od odbora dobila pravno imuniteto, je povedala, kako je pomagala Northu, ko je North spreminjal nekatere dokumente z namenom, da bi prikriji vlogo Bele hiše pri vojaškem podpiranju contras. Na dan, ko je predsednik Reagan odstavil Northa, je pa Hallova pomagala pri uničenju dokumentov. Nekaj dokumentov, ki jih ni bilo

mogoče pravočasno uničiti, je pa Hallova skrila v svoji obleki in jih kasneje dala Northu oz. Northovemu odvetniku.

S svojimi odgovori je bila Fawn Hall prva priča, ki je neposredno pojasnila Northovo vlogo v iransko-contra aferi, ko je pojasnila, kako je North spreminjal in nato uničil dokumente, je pa Hallova potrdila domneve nekaterih kongresnikov in drugih opazovalcev, da je v iransko-contra aferi prisotna tudi kršitev zakona. Hallova bo pričala tudi danes.

Papež Janez Pavel II. na obisku v rodni Poljski — Odločno branil človečanske in politične pravice — Srečal se bo z L. Waleso

VARŠAVA, Polj. — Včeraj je začel svoj tretji obisk v rodni Poljski od izvolitve kot papeža Janez Pavel II. Sprejel ga je poljski voditelj Wojciech Jaruzelski, ki je dejal med drugim, da bo poljski režim vztrajal pri svoji dosednji politiki, papež pa je odgovoril, da bi morali imeti poljski državljani večjo vlogo v političnem sistemu. Papežev obisk so izkoristili pripadniki sicer prepovedanega delavskega gibanja Solidarnosti, da so pokazali svojo privrženost temu gibanju. V tednih pred papeževim prihodom je policija obiskala več sto znanih aktivnih disidentov in jim grozili, naj ne povzročajo težav med papeževim obiskom. Nekaj vodilnih disidentov je bilo »preventivno« priprtih. Ko se je papeževo vozilo počasi pomikalo po varšavskih ulicah, je bilo slišati klice v prid Solidarnosti, tu in tam je bilo videti plakatov.

Janez Pavel II. bo v Poljski teden dni. Med drugimi točkami, bo obiskal tudi obmorsko mesto Gdansk, v katerem se je gibanje Solidarnost rodilo. Osebo se bo srečal z Lechom Waleso, ki je vodil Solidarnost.

— Kratke vesti —

Vzh. Berlin, NDR — Včeraj se je več tisoč vzhodnonemških mladincev spopadlo s policisti v bližini berlinskega zidu. Kakih 3000 mladincev se je zbrali nedaleč od zidu, da bi poslušali rock koncertu, ki je bil v zahodnem Berlinu. Vzhodnonemški policisti so preprečili, da bi se mladinci približali zidu, kar je vodilo do več spopadov in tudi aretacij. Takih za Vzhodno Nemčijo nenavadnih incidentov je bilo tudi preteklo soboto in nedeljo. V zahodnem Berlinu so bili omenjeni tri dni namreč rock koncerti, na katerih so nastopili svetovno znani ansambli in rock glasbeniki.

Moskva, ZSSR — Bivši obrambni sekretar ZDA James R. Schlesinger je bil naprošen od predsednika Reagana, naj obišče novo ameriško veleposlaništvo v Moskvi, ki je še v gradnji, in ugotovi, ako bo poslopje uporabno. V poslopje so Sovjeti namreč vgradili ogromno število izredno učinkovitih prisluškovalnih naprav. Po ogledu in seznanjanju je Schlesinger dejal, da bo veleposlaništvo morda uporabno, vendar bo treba odšteti več deset milijonov dolarjev za rekonstrukcijo, ki bi odstranila večino omenjenih naprav. Gradnja je do danes stala kar 190 milijonov dolarjev. Prisluškovalne naprave so tehnološko na izredni višini, je priznal Schlesinger.

Washington, D.C. — Včeraj je pravosodni tajnik Edwin Meese III. izjavil, da bodo ZDA preprečile prihod v ZDA vseh priseljencev, ki so okuženi z AIDS-ovim virusom. Zvezna vlada bo vodila program, po katerem bo vsakdo, ki zaprosi za trajno vselevitev v ZDA, testiran za bolezen AIDS.

Iz Clevelanda in okolice

Spominska proslava —

Tabor DSPB, Cleveland, pripravlja spominsko proslavo pri Spominski kapelici Orlovega vrhu Slovenske pristave. V soboto, 20. junija, bodo večerne molitve, po njih petje domobranskih pesmi, ob gorečem kresu. V nedeljo, 21. jun., bo ob 11h dop. sv. mašo daroval č.g. Franci Kosem. Posebno so lepo naprošene narodne noše, za spored in sv. mašo.

Lastniki hiš v Euclidu —

Okrajni avditor Tim McCormack in uslužbenci njegove pisarne bodo prisotni na »Downtown Euclid Community« festivalu od 24. do 28. junija in sicer od 12. opoldne do 10. zvečer. Lastnikom hiš in drugih nepremičnin bodo pojasnili, kako je njihova hiša ocenjena in odgovorili na vprašanja. Pojasnili bodo tudi, kateri programi so na razpolago mnogim, posebej starejšim lastnikom hiš, da se nepremičninski davek zmanjša. Med slednjimi je npr. »Homestead Exemption.«

Naše počitnice —

Običajno gremo pri AD na dvotedenske skupne počitnice zadnji teden junija in prvi teden julija. Letos bo izjema. Naše počitnice bodo zadnje dni avgusta in v začetku septembra. Točneje vas bomo obvestili pozneje.

Škof iz Managve pride —

Bralce obveščamo, da se bo v Clevelandu mudil škof iz nikaragveškega mesta Managva. Ta se je uprl sandinističnemu režimu. V Clevelandu bo v javnosti večkrat nastopil. Točnih podatkov o teh še nimamo, več bomo pa poročali v naslednjih številkah našega lista. Med drugim napovedujejo predavanje na univerzi John Carroll. V Clevelandu bo prihodnji teden.

Novi grobovi

Mary Ausec

V ponedeljek, 8. junija je v Geneva Memorial bolnišnici po dolgi bolezni umrla 98 let stara Mary Ausec, rojena Laurich v Sloveniji, od koder je prišla v ZDA l. 1910, vdova po l. 1948 umrlem možu Johnu, mati Marie A. Francel, Sophie C. Pertekel (N.H.) ter že pok. Johna, Stephanie Fletcher in Stanleyja, 11-krat stara mati, 11-krat prastara mati, sestra Josepha, Johna in Thomasa (vsi že pok.), članica društva sv. Ane št. 4 ADZ. Pogreb bo iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore Blvd. v četrtek, 11. junija, v cerkev sv. Viljema dop. ob 10. in od tam na pokopališče sv. Pavla v Euclidu. Na mrtvaškem odru bo jutri, v sredo, pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9.

Piknik Slovenske šole pri Mariji Vnebovzeti —

To nedeljo priredi piknik na Slovenski pristavi Slov. šola pri Mariji Vnebovzeti. Piknik se prične s sv. mašo ob 12. uri kapelici, nato bodo na razpolago kosilo in tudi mali prigrizki. Pridite!

Prodaja krofov —

Oltarno društvo fare sv. Vida bo imelo prodajo krofov to soboto ob običajnem času v navadnem prostoru.

Skupno sv. obhajilo —

DNIJ pri Sv. Vidu bo imelo skupno mesečno obhajilo to nedeljo pri sv. maši ob 8h zjutraj. Takoj po maši bo zajtrk in sestanek v cerkveni dvorani. Članstvo vabljenost.

Ohijski KSKJ dan —

Vsakoletni Ohijski KSKJ dan bo v nedeljo, 28. junija, na farmi sv. Jožefa na White Rd., Willoughby Hills, O. Pričetek ob 12. Od 4. do 8. zvečer bo igral Joey Tomsic orkester. Odprti bosta kuhinja in bara, imeli bodo tudi prodajo domačega peciva. Vstopnine ni, tudi parkiranje vozil bo brezplačno. Piknik priredi jo ohijska KSKJ društva za svoje člane in njih prijatelje.

Popravek —

V seznamu darovalcev za popravilo zvonika na Ratju v župniji Hinje je bilo izpuščeno, da je v to nabirko prispevala \$10 Ažmanova mesnica na St. Clair Ave.

Velika udeležba —

Preteklo nedeljo je bil prvi piknik letošnje sezone na prostornem ADZ letovišču v Leroyju. Vreme je bilo naklonjeno, igral je zelo popularen Joe Fedorchak orkester, tako je bila udeležba izredno velika.

V tiskovni sklad AD —

Rev. Janez Kopač, Toronto, Ontario, je poklonil \$28 v tiskovni sklad našega lista. Za lepo podporo se mu iskreno zahvalimo. Veseli bi bili tudi, ako bi se kdaj oglasil z dopisom!

Ali lahko pomagata? —

Pri American Slovene Club se zanimajo za foto album, v katerih so slike ob otvoritvi Jugoslovanskega kulturnega vrta. Slike so bile posnete v letih 1934 do 1936. Ako kaj veste o tem albumu, oglasite se v pisarni našega lista ali pa pri Grdinovem pogrebem zavodu na 17010 Lake Shore Blvd.

VREME

Deloma sončno danes z najvišjo temperaturo okoli 66° F. Sončno jutri z najvišjo temperaturo okoli 70° F. Tudi v četrtek bo pretežno sončno z najvišjo temperaturo okoli 74° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 431-0628 — Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 024100)

James V. Debevec — Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel — Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche

AMERICAN HOME SLOVENIAN OF THE YEAR 1987 · PAUL KOSIR

NAROCNINA:

Združene države:

\$33 na leto; \$18 za 6 mesecev; \$15 za 3 mesece

Kanada:

\$42 na leto; \$27 za 6 mesecev; \$17 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$45 na leto; za petkovo izdajo \$25

Petkova AD (letna): ZDA: \$18; Kanada: \$22;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$25

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$33.00 — year; \$18.00 — 6 mos.; \$15.00 — 3 mos.

Canada:

\$42.00 — year; \$27.00 — 6 mos.; \$17.00 — 3 mos.

Foreign:

\$45.00 per year; \$25 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$18.00 - year; Canada: \$22.00 — year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio
POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published every Tuesday and Friday except the first 2 weeks in July and the week after Christmas.

No. 44 Tuesday, June 9, 1987

83

Kriza ne more trajati večno

Pod tem naslovom je eden vodilnih ideologov Zveze komunistov v SR Sloveniji dr. Boris Majer v ljubljanskem »Delu« (25. V. 1987) razlagal vzroke in ozadje gospodarske krize, ki že vrsto let stiska Slovenijo in vso ostalo Jugoslavijo, ter nakazuje pot iz nje, kot jo zamišlja Zveza komunistov. Boris Majer takole razmišlja:

I.

»Napačno je iskati vzroke krize zgolj v zgrešenih investicijah, prevelikem zadolževanju v tujini itd. Brez dvoma bi brez zgrešenih investicij s smotno in ekonomsko uporabo mednarodnih posojil danes veliko lažje dihal... Tisto, kar je izzvalo današnjo krizo, je prehod od pretežno neblagovne, netržne ekonomike državno administrativnega socializma k blagovno tržni ekonomiki samoupravnega socializma, kar je brez dvoma zgodovinsko višja faza v razvoju socializma kot svetovnega procesa...

»Kriza seveda ne more večno trajati, izhod iz nje je mogoč samo v alternativni: ali nazaj v družbo ekstenzivne nizko produktivne državno planske ekonomike, ki nas nujno obsoja na stagnacijo in nazadovanje na vseh področjih, od ekonomike do kulture, ali pa naprej k sodobni blagovno tržni intenzivni visoko produktivni tehnološko sodobno opremljeni in organizirani ekonomiki, ki pomeni hkrati vstop v višjo fazo socializma, samoupravne socialistične demokracije...

»Naš današnji položaj je takle: načelno smo vsi v Jugoslaviji bolj ali manj za drugo alternativo, v vsakodnevni ekonomski in politični praksi pa nenehoma delamo korake, ki nas približujejo prvi. Delamo korake nazaj, ker se bojimo spopasti z vsemi tistimi težavami, protislovji, tudi s socialnimi nemiri, ki že spremljajo in bodo še v večji meri in neizogibno spremljali ta prehod... če se ne bomo odločno in brezkompromisno poslovili od vrste socialno razrednih mitov, navad, miselnosti, ki jih je pri nas v veliki meri rodil državni socializem s svojimi nizkimi zahtevami po produktivnosti dela, ekonomičnosti poslovanja, tržni konkurenci itd.

»Poglaviti in najnevarnejši mit državnega socializma je mit, da socializem lahko ali celo mora zagotoviti vsem članom družbe socialno varnost, ekonomsko prosperiteto in kulturni razvoj na osnovi nizke produktivnosti dela, nizke tehnološke opremljenosti, majhnega ali nikakršnega znanja.

»Prav vprašanje socialne varnosti postaja ena temeljnih nevarnosti našega družbenega razvoja. Po ustavi ima vsak član naše družbe pravico do dela s sredstvi v družbeni lasti z vsemi samoupravnimi pravicami, ki iz tega izhajajo, že samo na osnovi sklenitve delovnega razmerja za nedoločen čas. Čeprav so v ustavi navedene tudi dolžnosti, ki iz tega statuta izvirajo, so v praksi bolj ali manj učinkovito zavarovane samo delavčeve pravice, ne pa tudi njegove dolžnosti. Izredno težko

Majsko življenje pred nastopom pasjosti...

NEW YORK, N.Y. - Majnik se začne z drugo polovico pomladnega obdobja. In vsled tega se ni čuditi, da je na Slovenskem veljal za najlepši mesec leta, tako da mu celo narodna pesem da to priznanje. Seveda na Njujorškem temu ni nikdar tako, saj sem majnik že štirideset let doživel in preživel na tem koščku ameriške — moje rojstne — dežele.

Vsa slovenska vremenska prerokovanja tu ne drže. Kajti zima in poletje, če vzamem zanj toplomersko merilo, sta nam pomlad na Njujorškem čisto izrinila. Letošnji majnik, mesec lepote, nam je to še posebno dokazal. Kar ni se hotelo lepo pomladno ogreti. Le par lepih toplih in jasnih dni je bilo, v zadnjih majskih dneh pa smo brez vsakega predvidevanja padli že v prvo vremensko pasjost, kateri je v tem pogledu dala krono na glavo — zadnja majska nedelja. To nedeljo sta si Jednotini društvi Sv. Jožef in Marija Pomagaj zbrali za svojo letno obhajilno nedeljo. Ob času svoje odločitve so prav gotovo domnevali, da bo to ena njihovih najlepših obhajilnih nedelj, ko bodo v prijetnem majskem ozračju pohiteli k slovenskemu sv. Cirilu, ki ga sicer v večini — razen par izjem — poredko obiščejo. In tokrat še temu ni bilo tako. O, blažena pasjost, bi porekel Cankar, tudi ti nam daš opravičilo za vse tisto, česar ne bi smelo biti nikdar...

No ja, pa itak vse naše farno in narodno skupnostno življenje na Njujorškem, odkar smo se tako razredčili s smrtjo in razpršili z begom iz mesta, koder pa slovenski sv. Ciril na Osmi mora obstati, nam teče v nekih od nas začrtanih kolenicah. Čeprav imamo njujorški Slovenci že kar 71 let svojo farno, to pokažemo zdaj že nekako 15 let, le devetkrat na leto, ko imamo po maši tudi prosvetno uro. Zmerom je nekaj nastopajočih, ki jih dolžnost obvezuje in priključuje svoje prijatelje, tako da je naša cerkva — kot nekaj večja kapela lepo posedena, dvorana po maši z 12 mizami po deset stolov napolnjena. V to življenjsko farno stalnost nam da božič malo spremembo. Velika noč s poprejšnjo cvetno nedeljo pa nam k slovenskemu sv. Cirilu priključuje tudi nekaj srenjanov, ki jih sicer ne vidimo.

Letos je bila velika izjema

je namreč delavca, ki slabo opravlja svoje delo... prenesti ali celo odpustiti... Na drugi strani je armada brezposelnih, ki se iz leta v leto povečuje, zlasti iz vrste mladih, v bistvu brez kakšnih samoupravnih pravic... Lahko bi rekli: zaposleni so pretirano zaščiteni ne glede na to, kako opravljajo svoje delo, nezaposleni pa ostajajo brez vsake zaščite tudi svojih ustavno zajamčenih pravic.

»Ekonomsko in družbeno najhujša posledica tega stanja je, da naraščajočemu številu brezposelnih navkljub ni normalne zdrave ekonomske selekcije in medsebojne konkurence, ki bi seveda zelo hitro izločila nedelavne, nesposobne... ter dala prostor mladim, sposobnim in dela željnim... Ta lažna solidarnost, podedovana iz modela državnega socializma... je eden glavnih generatorjev ekonomske in vsakršne druge zaostalosti, nerazvitosti...

bela nedelja, katero so nam dali Fantje na vasi iz Clevelanda, Alpski sekstet in njihovi prijatelji iz Clevelanda. Poprejšnji večer, ki je bil določen kot farni dan, in so nam ves program zanj dali ti »fantje« iz clevelandske vasi, je bil za našo njujorško skupnost nekaj izrednega. Tokrat nas je bilo pa več, ki smo delali in se zares potrudili, da je skoraj vsak naš slovenski človek dobil telefonski klic, ki ga je vabil v našo sredino.

Tu gre hvala predvsem Jerryju Koprivšku, ki je kot tukajšnji starorodec klical in vabil. Potem pa nas je bilo kar šest takšnih, ki smo vnaprej prodali nad 50 vstopnic. Tu niso enkrat bile samo besede leporečne, ampak delo, delo... In to nam je prineslo s pomočjo Fantov na vasi ves moralni uspeh, ki mu je bil tudi gmotno dodan. Le-ta je bil večji, ker smo s svojim delom navdušili župnika cerkve St. Mary of Help v Middle Villagu, da nam je vrnil denar, dan za najem dvorane. Torej dobro delo nas je rešilo v vsaj trenutno lepo življenjskost naše narodne skupnosti na Njujorškem.

Ob tem navdušenju smo že izdelali program za drugoletni farni dan — kot slovenski festival. Jerryja Koprivška smo že naprosili, da bo spet pomagal, tokrat ne samo v propagandi in vabljenju naših ljudi, ampak da bo vsaj malce tudi doprinesel k programu. Saj je bilo radi Jerryja, da smo imeli v naši cerkvi v maju dvakrat lepo petje in sicer na tretjo majsko nedeljo pri deseti maši ter v petek zvečer, 22. maja, ko smo se pri Sv. Cirilu zbrali v duhu duhovne povezave vseh Slovencev, kot je bilo načrtano ob priliki Evharističnega kongresa v Philadelphiji.

Na ta večer smo pod Jerryjevim vodstvom imeli pred petimi litanijami pravi koncert majniških Marijinih pesmi, katerih v takšni glasbeni dovršenosti že dolgo nismo slišali. Z branjem iz Cankarja in proglasa za ta večer, kar so večje opravili: Janez in Milena Puc ter Helka Puc Clement, pa s kronanjem Marije, kar je kot prvoobhajanka izvršila Sandi Zupan v družini Jožice Vodlan (ob strani bi morala biti tudi prvoobhajanka Metka Zupančič, a je ta trenutek zamudila), smo imeli v naši cerkvi nekaj, ko se cerkveno-versko opravilo odene v kopreno lepote, kar je vsekakor

potrebno dopolnilo prvega. Rezultat vsega je nekakšno mistično podživiljanje globokega namena in pomena tega majskega večera.

Zbranih nas je bilo dokaj več kot ob nedeljskih mašah. Kajti po mnenju nekaterih, je fara šla že s tretjo majsko nedeljo na počitnice, kot tudi naša »farna slovenska šola«, ki pozna tkim. akademsko leto, od srede septembra do srede maja. Tudi na univerzi v Ljubljani smo pred vojno tako začeli in končali. Seveda, kadar so pa bili izpiti, je bila druga pesem za počitnice!

Letošnji majnik je imel pet nedelj. Prva majska je bila obhajilna ob osmih za društvo Najsvetejšega Imena. Udeležba kot običajno, ne prevelika. Po zajtrku nam je na sestanku, ker pravzaprav nimamo nobenega pomenka o delu, zato vse sloni zmerom na parih in istih ljudeh, katerim se priznanja nobenim ne dá, nam je spet govoril naš duhovni vodja č.g. Alojzij Jenko. Tokrat o vretju, ki ga čas in človek vnaša tudi v Kristusovo Cerkev. Zmerom je zanimiv, ker je načitan. Vsaj jaz pa močno pogrešam razgovora po takšnem pripovedovanju.

Ker je bila tudi šolska nedelja, nas je bilo pri deseti maši malce več, kot pa naslednjo nedeljo, čeprav smo imeli tudi obisk od daleč. Na drugo nedeljo, pa še na tretjo, je po mnogih letih spet prišel med nas slikar in umetnik Anton Zajc, ki živi in deluje v Stuttgartu, ZRN.

Še je lahko videl tisti dve sliki — Baraga in Jegliča —, ki jih je napravil v letih 30-ih za slovenskega sv. Cirila. Sliki sta v klasičnem stilu 17. stoletja, nalik Rembrandta. Škofa sta bila upodobljena v naravni velikosti. Toda, ko je župnik oče Richard nekoliko izrazno preoblikoval našo kapelo, je sliki iz cerkve premestil v cerkveno vežo, jih smiselno odrezal, zmanjšal in zato tudi na novo okviril. Takšni sliki je zdaj našel umetnik Anton, ki je brat naše vodnice denarne akcije za novo cerkveno dvorano in Baragovo okno — Kristine Zajc.

Na drugo nedeljo je bil med nami, ko nas je bilo malo, svojo ženko. Na tretje nedeljo ko nas je bilo — po naših poročilih — veliko, je bil v družbi s svojim bratom Albinom in njegovo ženko Ančko, ki je še zmerom naša najboljša pevka, poleg dr. Dominike Lango. Pela je tudi na to nedeljo in 22. maja. Saj Jerry Koprivšek je bil njen prvi učitelj, Ančka pa njegova pevka slovenska poveljstva, ki jo je odkril. Pozneje je Ančka prišla do solistke v City Music dvorani ob božičnih in velikonočnih predstavah.

Preko četrte majske nedelje bi lahko v svoji kroniki, da ne bo tarnajoča, kar mirno prešel spet k peti, zadnji majski nedelji. Kot sem že povedal ob (dalje na str. 3)

(Konec prihodnji petek)

Zgodovinski paberki:

Prvih 25 let frančiškanskega komisarijata v ZDA (1912-1937)

II. del

Ko so se shajali in izmenjavali svoja izkustva med tremi narodi, so vedno bolj prihajali do prepričanja, da bo treba iz tega »kranjiča« napraviti več rojev, več redovnih postojank med Slovenci, Hrvati in Slovaki ter jih povezati v večjo moralno enoto. Rodila se je misel, ustanoviti slovensko-hrvatsko-slovaški komisarijat. Komisarijat v našem redovno-pravnem pomenu je moralni organizem, sestojec iz več redovnih rezidenc pod skupnim vodstvom.

Ta njihova težnja je v pičlih treh letih toliko dozorela, da so jo smatrali za izvedljivo. Da jo bolje podpre, se je P. Kazimir 15. jun. 1912 osebno odpravil v Rim do vrhovnega predstojništva reda, v katerega področje to spada. Ko je pridobil tedanjega redovnega generala Most Rev. Pacifika a Monza, je hitel še v domačo provincijo, kateri naj bi bil komisarijat včlanjen. Tudi njen tedanji provincijal Very Rev. P. Angel Mlejnik ni nasprotoval.

Tako so bile vse formalnosti v redu. Dne 1. avg. 1912 je provincijalni svet v Ljubljani na svoji izredni seji sklenil ustanovitev Komisarijata provincije sv. Križa v Severni Ameriki. Uradni dekret o njegovi pravni ustanovitvi je bil izdan 24. avg. istega leta. Hkrati je bil P. Kazimir imenovan za prvega komisarja. Za sedež mu je bila določena slovaška župnija sv. Družine, Nassau Ave., Brooklyn, N.Y., ki je bila prav med temi pogajanji našim patrom v oskrbo izročena. Tam so si v ta namen kupili lastno hišo. Rojstni dan komisarijata je tedaj 24. avg. 1912.

Kot je iz povedanega razvidno, je bil ta novi redovni organizem nekaj nenavadnega. Osebe sami Slovenci, dotedanji redovni rezidenci pa obe slovaški. To je kazalo na dokaj pisan nadaljnji razvoj. Tak je tudi bil. Ker nam je bilo pred vsem na tem, da podamo kratko zgodovino ustanovitve, katere jubilej bomo obhajali v letu 1937, hočemo nadaljnji razvoj komisarijata le v glavnih obrisih začrtati. In sicer po komisarijih, ki so ga skozi četrto stoletja vodili. Se razume, da komisariji niso bili edini motorji razvoja. Vsekakor pa glavni odgovorni činitelji.

2. Razvoj komisarijata.

P. Kazimir Zakrajšek
(24. avg. 1912 — 2. febr. 1914)

Ker se je komisarijat najprej med Slovaki vkoreninil in se je zdelo, da se bo med njimi začel tudi razraščati, je bila prva skrb P. Kazimirja, pridobiti zanj kaj slovaških sobratov.

V ta namen takoj po uradni ustanovitvi iz Ljubljane osebno pohitel v takratno madžarsko-slovaško provincijo sv. Marije. Zaenkrat tam ni našel

tistega razumevanja za stvar kot v Rimu in v rodni provinciji. Brez slovaških pomočnikov se je vrnil v Ameriko.

Vendar njegovo ustno in pisмено snubenje ni ostalo brez odmeva. Še isto leto je došel v komisarijat prvi Slovak, P. Honorij Fraštacky, naslednje leto pa P. Honorat Rogovsky. Ker pa večjega odziva iz slovaške provincije ni bilo pričakovati, je P. Kazimir že takrat začel gledati za tukajšnjim slovaškim naraščajem.

Kot slovaški misijonar je zanimal prve slovaške poklice. Dasi ti niso dozoreli za oltar pod njegovim komisarijatom, gredo vendar v njegov kredit. Šest jih je bilo, poleg njih pa tudi več Slovencev. Med Hrvati iz domovine sta se prva odzvala PP. Placid Belavić in Irenej Petričak, oba iz provincije sv. Cirila in Metoda. Iz rodne slovenske provincije so najprej došli štirje bratje: Viktorin Perc, Angel Pavšič, Bonifac Dimnik in Fidel Jagodič.

Pod P. Kazimirjevim vodstvom je komisarijat narasel za dve redovni postojanki, ena je bila vrnjena škofu. Novi sta bili: Župnija sv. Jožefa, Bethlehem, Pa. za prekmurske Slovence. To je bila prva slovenska postojanka komisarijata. Župnijo je organiziral in ji pozidal lepo cerkev sv. Jožefa P. Anzelm Murn. Slovesno je bila blagoslovljena 28. okt. 1917. Župnijska šola je poznejše delo P. Klementa Verena, prekmurskega rojaka in člana provincije sv. Cirila in Metoda. Dovršena je bila l. 1926.

Dalje hrvatska župnija sv. Cirila in Metoda, New York, N. Y. Organizirala sta jo l. 1913 PP. Anzelm Murn in Ambrozij Širca. Njen prvi župnik je l. 1913 postal P. Placid Belavić. En mesec je gostovala pri italijanski cerkvi sv. Klare. Dne 16. okt. 1913 se je preselila v lastno, bivšo protestantsko, cerkev.

Vrnjena je bila župnija sv. Mihaela v Rockland Lake l. 1913. Prevezal jo je slovenski svetni duhovnik Rev. Valentin Mihelič.

Po poldrugem letu se je P. Kazimir odpovedal vodstvu komisarijata in se posvetil svoji slovaški župniji sv. Družine, Brooklyn, N. Y., misijonom med Slovenci in Slovaki, Rafaelovi družbi in tiskovnemu apostolatu.

Morda bo tu najbolj na mestu omeniti, da je bil tiskovni apostolat ves čas nekako avtonomno polje P. Kazimirja, dasi v okviru komisarijata. Začel je, kot vemo, z Ave Marijo 1909 v New Yorku. Ž njim je šla v Rockland Lake, N. Y. Odtod v Brooklyn, N. Y., kjer se je l. 1913 začela tiskati v lastni skromni tiskarni. Istega leta je dobila bratca »Koledarček«, ki se je pozneje razvil v postavni Koledar.

Odtod so se vsi trije preselili

med Slovence v New York na St. Marks Place. Tu se jim je 1916 pridružila politična posestrima Sloga, rojena v Clevelandu, O. Sledeče leto se je rodila Mala Ave Maria za otroke. Vse skupaj pa je bilo povezano v »Franciscan Press«.

Ko se je 19. jan. 1919 P. Kazimir preselil k sv. Štefanu v Chicago, je šlo čez nekaj mesecev vse to za njim. Najprej listi, potem še tiskarna. A preden je došla tiskarna, je on tam že zamislil novo Tisk. družbo Edinost. Namen ji je bil, da Slogo čimprej dvigne v dnevnik. Res se je z drznim skokom povzpela do dnevnika, še preden se je mogla tiskati v lastni tiskarni. Vse se je tiskalo v škofijski oz. sirotiški tiskarni v Des Plaines, Ill.

A le parkrat je izšla Sloga kot dnevnik. Tiskovna družba Edinost se je 1920 zopet prelevila v Franciscan Press in v lastni povečani tiskarni izdajala: Ave Marijo in Edinost, prekrščeno Slogo, po dvakrat na mesec in Koledar A. M. letno. Isto leto 1920 se jim je pridružil še Glasnik presv. Srca Jezusovega. Nato pa 1924 angleški St. Francis Magazine in slovaški Listy sv. Frančiška. Srebrni jubilej komisarijata sta doživela doma le Ave Maria in Koledar. Edinost se je poročila z Amerikanskim Slovincem in šla v tujo hišo. Listy sv. Frančiška žive med samostojnimi Slovaki.

P. Benigen Snój

(2. febr. 1914 — 1. dec. 1921)

On je 15. mar. 1915 že kot komisar prišel v Ameriko. Prej je bil apostolski misijonar za Slovence v Aleksandriji in kasneje svetovalec kustodije sv. Dežele v Jeruzalemu.

Za časa njegove prve in druge poslovne dobe — ena poslovna doba traja tri leta — je komisarijat narasel za sledeče postojanke:

Slovensko župnijo sv. Cirila in Metoda, New York, N. Y. Organiziral jo je sam l. 1916 za njujorške in brooklynske Slovence. Tja, na St. Marks Place, se je 8. sept. i. l. kot župnik in komisar preselil. Tako je sedež komisarijata prišel med Slovence.

Dalje: Slovensko župnijo sv. Štefana, Chicago, Ill. l. 1919. Bila je že organizirana. Prvi naš župnik, P. Kazimir, je v letih 1921-22 pozidal le župnijsko šolo.

Potem štiri hrvatske: Sv. Jeronima, Chicago, Ill. l. 1919, Presv. Srca Jezusovega, So. Chicago, Ill. l. 1919, Marije Vnebovzete, Steelton, Pa., l. 1919, Naše Ljube Gospe presv. Srca, Lackawanna, N. Y., l. 1920. Prvo in zadnjo organiziral P. Leo Medic.

Končno slovaško: Sv. Cirila in Metoda, Clifton, Pa., l. 1921. Bila je že organizirana. A P. Anzelm Murn, naš prvi župnik tam, ji je pozidal novo cerkev in šolo pod eno streho.

P. Benigen je sprejel l. 1917 še mesto kaplana v slovaški sirotišnici Jednota Home, Middletown, Pa. Vrnil pa je radi pomanjkanja slovaških moči zibelko komisarijata,

Obnovitvena dela v Lemontu

LEMONT, Ill. — Slovenci radi povemo, da smo Marijin narod. Zato je na Slovenskem tako število cerkva posvečenih Mariji. Pri nekaterih so se zaradi čudežnih znamenj in ozdravljenj, skozi stoletja, razvila božjepotna, romarska središča. Odkar se je v prvi polovici preteklega stoletja razvedelo o čudežnih ozdravljenjih pri »Mariji Pomagaj na Brezjah« na Gorenjskem, je sčasoma postalo najbolj priljubljeno božjepotno, romarsko svetišče. Zato je razumljivo, da so se tudi rojaki v tujini pričeli zbirati okoli »Marije Pomagaj«. V Ameriki, v Lemontu, na »Ameriških Brezjah«. Kakor v Sloveniji, tako tudi v Ameriki to božjepotno svetišče oskrbujejo frančiškani.

Že večkrat smo letos brali o obnovitvenih delih v Lemontu, na »Ameriških Brezjah«. Nekateri se ob tem sprašujejo, čemu je to potrebno, in to v časih, ko, kot pravijo, slovenstvo v tej deželi umira. Prav to dejstvo nas še bolj priganja k delu, da bi bil Lemont še naprej verski, romarski center slovenskih rojakov, ki bi obenem hranil tudi slovensko dediščino: slovenski versko-kulturni center.

Poleg vsakoletnih romanj iz bližnjih in daljnih krajev, je bil Lemont že od vsega začetka tudi neke vrste slovenski kulturni center. Tu se nahaja uredništvo in uprava edinega slovenskega verskega mesečnika v Ameriki »Ave Marija«. Ureja se osrednja slovenska knjižnica in arhiv. Sedež ima »Slovenska šola« za mladino. Pravtako zbor »Slovenska pesem«, kjer se pevci zbirajo vsako nedeljo zvečer k pevskim vajam. Ustanovitelji nove Baragove ustanove so si tudi izbrali Lemont za središče, saj se je tu praktično pričel proces za Baragovo proglašenje blaženim, dokler ni prevzela Marquettska škofija.

Pri vsem tem pa **Lemont je in ostane versko središče**, kamor verni rojaki prihajajo k svoji nebeški Materi, kakor je bil vse od leta 1925, ko so z Brezij prinesli milostno podobo Marije Pomagaj, in jo je naslednje leto okronal ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič.

Skozi desetletja, odkar je Lemont postal božjepotno središče, je, kljub vzdrževanju, ohranjanju in popravljanju, marsikaj zastarelo in dotrajalo, in kliče po obnovi in popravilu. Tudi časi so drugačni. Upoštevajoč vse to, se nam zdi edino pravično, da ohranjamo in izboljšujemo, kar so naši predniki s tako ljubeznijo in žrtvami zgradili in postavili. Zato se obračamo na slovenske rojake širom Združenih držav, da bi priskočili na pomoč pri obnovitvenih delih pri »Mariji Pomagaj« na ameriških Brezjah. O predlogih in kako so se že nekateri odzvali, prihodnjič.

P. Vendelin Špendov, OFM

Lemontski naslov:

St. Mary's Seminary,
Franciscan Fathers,
1400 Main Street,
Lemont, Illinois 60439

MAJSKO ŽIVLJENJE

(Nadaljevanje s str. 2)

začetku tega zapisa, je bila ta nedelja že čisto pasja. In prav takšna bi bila pri Sv. Cirilu, da bi ne bila obhajilna nedelja društev sv. Jožefa in Marije Pomagaj. Bilo bi nas pičlih deset, tako pa nas je bilo celo na takšno vremensko nevšečno nedeljo pri deseti maši okoli 50.

Večino so dale članice Marije Pomagaj, čeprav je društvo sv. Jožefa številčno daleč močnejše. Pa maši so imeli v hladni dvorani malo zakusko, zajtrk. Seveda, dvorano je tudi tokrat pripravil Tone

župnijo sv. Družine, Nassau Ave., Brooklyn, N. Y.

Iz domovine so v tej dobi došli v komisarijat: PP. Jeronim Knoblehar, Kornelij Petrič, Hugo Bren, Benvenut Winkler in Blanko Kavčič. Bratje: Akurzij Somrak, Viktorijan Žnidaršič, Humil Šavelj in Kandid Grmek. Dalje Hrvat P. Vencel Vukonić iz provincije sv. Jeronima. Tudi sta se l. 1919 priklopila komisarijatu Hrvata PP. Leo Medic in Luka Terzić. Prvi iz dalmatinske prov. sv. Jeronima, drugi iz prov. sv. Cirila in Me-

(dalje na str. 4)

Babnik. Kjer je delo za sv. Cirila, tam je vedno Tone Babnik, pa celo Korl Klesin in njegova žena, pa Ivan Blejec, te dni nam vpeljava v cerkev hladilno napravo. Ali nas bo v teh počitniških dneh vsled tega kaj več ob nedeljah pri Sv. Cirilu.

Ivan me je v nedeljo po pridigi pogledal, jaz sem glavo dvignil in po cerkvi pogledal, pa ja vstal, ker je v moji gesti razbral mojo prošnjo: Bodi ti danes kolektor in opravi tudi to delo...

Tako smo prešli v poletni pasji čas, katerega močno občutim tudi ob pisanju tega zapisa. Morda bi bilo pametno, da gre tudi kroničar na počitnice, kot so šli prosvetarji, a župnik oče Robert tega ne sme in ne more storiti. Če bi kroniko v naslednjih mesecih pisal, bi bila verjetno samo zapis našega (ne)življenja. Polži se zabubijo pozimi, mi, farani in srenjčani okoli slovenskega sv. Cirila na Osmi pa poleti...

Tone Osovnik

P.s. — Ta moj zapis mi je tekkel tudi pod vtisom urednikovega uvodnika, ki je stvaren: »O razmerah v naši skupnosti« (A.D., 22. 5. 1987).

Neuklonljiv pričevalc

(Sledijo izvirni intervjuja, ki ga je imel sodelavec argentinske Svobodne Slovenije g. Janez Vasle z dr. Brankom Rozmanom, duhovnikom, ki zadnjih 22 let vodi slovensko župnijo v Münchenski nadškofiji in tudi ureja mesečnik »Naša luč«. Pred vrtnitvijo v Evropo, je dr. Rozman deloval 18 let v Argentini. Ur.)

Kakšna je struktura vaše župnije?

Slovenska župnija v Münchenski nadškofiji obsega ozemlje cele nadškofije. Po statistikah živi na tem področju šest tisoč Slovencev. Zanje sva v verskem oziru odgovorna dva: Marjan Bečan, ki samostojna dela na vsem ozemlju zunaj Münchna in bližnje okolice, in jaz, ki sem odgovoren za München in bližnjo okolico, a mi pri tem on pomaga.

V farnem središču v Münchnu sta zaposleni še dve redovnici: ena kot farna tajnica, druga kot socialna delavka. Vsi štirje smo člani farnega sveta, ki šteje vsega skupaj 16 članov: od tega osem moških in osem žensk. Mi štirje, oba duhovnika in obe redovnici, se sestajamo k pogovorom vsak teden, župnijski svet pa vsaka dva meseca.

In verniki se odzivajo?

Se in se ne. Celotno delo nam zavirajo predvsem trije dejavniki: najprej dejstvo, da so naše župnije neke vrste pastorki (ljudje živijo daleč vsak sebi, od farnega središča in cerkve; nimamo svoje cerkve, zato so ure maš neugodne; proces prehajanja iz ene narodnosti v drugo je sicer počasen a neubranljiv), potem bližina Slovenije (naši zdomci, ki imajo družine doma, se vozijo domov vsak teden, samo v Ptuj npr. v treh avtobusih, kar pomeni 150 ljudi; to je zanje in za njihove družine edino pravilno, za našo faro pa seveda manj dobro), notranja uprava domá naše ljudi občasno zaslišuje (tudi glede tega, če hodijo k našim mašam; nekateri se po takih »pogovorih« ustrašijo in jih na farno ni več.)

Pa sobotno šolo tudi imate.

To je ena naših najlepših dejavnosti. Letos se je zanj prijavilo 85 otrok, a so nekateri potem odnehali. Uči nas šest učnih moči. In sicer tri predmete: verouk, slovenščino in slovensko petje oz. deklamacije.

Konec marca se boste selili v novo hišo.

Škofija nam bo dala na voljo neko svojo staro hišo, ki jo prenavlja. Hiša stoji severovzhodno od središča mesta, a še bližje njemu kot stanovanje, v katerem smo sedaj. Te pridobitve smo zelo veseli, saj marsičesa doslej nismo mogli početi prav zaradi pomanjkanja prostora.

Ce preidemo na »Našo luč«, Pisatelj Rebula jo je zelo pohvalil.

Lepo. A ne gre pozabiti, da nas je režim v svojem tisku nekoč okrcal, češ da se gremo v

»Naši luči« lepljenja in tapiceranja, škof Grmič je pa v svoji izjavi za ljubljansko »Delo«, »Našo luč« imenoval »Našo temo«. To je samo priznanje, če pomislimo, iz kakšnega tabora izhaja. Je pa seveda Grmičeva izjava merila v drugo smer, v načelno smer. Tu smo pa res neuklonljivi. Hočemo biti pričevalci za osnovne človekove vrednote. Seveda naj bi ne bila napisana prav nobena neresnica, tudi oblika mora biti vredna kristjana, a resnica mora na dan, saj bi sicer ne izpolnili svoje naloge.

Glede lepljenja naj povem, da je »Naša luč« zavestno takšna, da torej po sami zamisli objavlja zanimive članke iz drugih časopisov in revij. Ne vem, zakaj naj bi bilo to slabo. Če nimaš piscev, ki bi pisali zanimivo, je edina pot, da jemlješ iz tujega tiska takšno pisanje. Namen »Naše luči« je povezovanje, informiranje, vzgoja in oddih. Če to lahko dosežeš na ta način, zakaj naj bi ne? Naklade imamo okoli šest tisoč. Pred nekako desetimi leti smo se čisto približali številki devet tisoč. Potem je odšlo pol zdomcev za stalno domov, to pa je imelo posledice tudi pri nakladi.

Kot urednik »Naše luči« ste gotovo zelo na tekočem o Sloveniji. Kaj menite o zadnjih dogodkih?

Ena lastovka še ne napove pomladi. To je moje osnovno občutje. S tem hočem povedati dvojje: najprej to, da vlada tam slej ko prej zima (kar je istoznačnica za nedemokratsko družbeno ureditev), potem pa, da se javljajo lastovke (s čimer mislim na kritiko sistema, ki postaja vse bolj glasna posebno v Sloveniji). A naj takoj dodam, da so vedno bolj pogoste tudi tožbe lastovk — če ostanem pri isti primeri —, da se jim z vsem njihovim čvikanjem ne posreči priklicati v deželo pomladi, ker se nanj nihče od odgovornih ne odziva. V Sloveniji je po mojem mnenju še dolga pot do demokracije. Ko si ne bi komunizem nasilno prilastil oblasti na tako ogromnem področju, kot si jo je, bi bilo upanje na hitrejšo rešitev precej večje.

V Sloveniji je kritika posebno glasna.

Tam je posebno aktivna, domiselna in neustrašena študentska mladina. Slovenija je začela v jugoslovanskem prostoru veljati že za kar najbolj disidentsko, poleg tega, da velja za najbolj družbeno napredno, gospodarsko uspešno in splošno inteligentno (neumna je le, ker v skupni jugoslovanski lonec največ plačuje).

V Sloveniji študentje spočenjajo vedno nova gibanja. Naj nekatera naštejemo: pobuda za ukinitve 133. člena jugoslovanskega kazenskega zakonika (po katerem je kazniv verbalni delikt), pobuda za ukinitve smrtnih kazni, za civilno vojaško službo (iz ugovorov vesti proti nošenju orožja), za poseben status političnih zapornikov (sedaj jih zapirajo

skupaj z zločinci), za civilno družbo (to je za večstrankarsko, torej demokratično družbeno ureditev), pobuda za ukinitve štafete mladosti, pobuda za referendum o gradnji jedrskih central.

Kaj pa mislite o vedno večji naklonjenosti režima do Cerkev?

Predčasno upokojeni profesor France Bučar, danes eden najglavnejših oporečnikov v Sloveniji, je zapisal v reviji »Cerkev v sedanjem svetu« (Ljubljana 86/11-12):

»Država, v kateri danes živimo, skuša Cerkev čimbolj izrinuti iz vsega javnega življenja in sploh iz slehernega tudi posrednega vplivnega območja na ravnanje in obnašanje ljudi v javnih zadevah. Država vidi v Cerkvi tekmeča za oblast... Objektivno je to (sodelovanje med Cerkvijo in državo) stanje vsiljene koeksistence, ki obstaja samo zato, ker ga (država) ne more spremeniti. Bo pa naredila vse, kar je v njeni moči, da ga čimbolj preusmeri v svojo korist.«

In vendar govorijo vrhovi na eni in drugi plati o vedno večjem spoštovanju. O kruhu se govori največ takrat, ko ga ni. Zakaj pa tega nikdar ne ponavljajo v deželah, kjer je demokracija? Ker se v demokraciji to razume samoposebi.

Mogoče pa tudi kriza vpliva na tako vedenje.

Gotovo. Kriza je močna: gospodarska, mednacionalna, politična, moralna. Partiji uhaja vse iz rok. Zato so tu spet časi OF. Kristjani so se nekoč že izkazali za pomočnike v sili. In vendar je medsebojno ozračje v Sloveniji manj napeto, kot npr. na Hrvaškem. To je predvsem odmev značaja, potem pa tudi koncepta vodenja Cerkve zagrebškega oz. ljubljanskega nadškofa.

Božični nagovor ljubljanskega nadškofa Šuštarja je dvignil precej polemike po vsej Jugoslaviji.

Vsekakor. A to kaže samo na stopnjo demokracije v sedanjih Jugoslaviji: v demokratičnih državah bi o nadškofovem pozdravu najbrž vsi s simpatijo poročali in bi objavili njegov pozdrav v celoti. V Sloveniji so glavni stavek iz pozdrava v tisku kratko malo izpustili. Sicer je pa ljubljanski nadškof v pogovoru z beograjsko »Borbo« povedal, da njegov pozdrav končno ni bil kot javni nastop nič tako neobičajnega: če človek pomisli, kdo vse po radiu govori (po televiziji nadškof ni govoril), da gre po radiu za množično občilo, ki je last vse družbe, da je katoličanov veliko in tudi oni plačujejo ta sredstva...

Ali mislite, da je nadškof prav naredil, da je po radiu voščil božič?

Da je ravnal po svoji vesti in v tem oziru prav, ni nobenega dvoma. Sicer se pa uspeh ali neuspeh takih potez pokaže šele na dolgo roko. Gre za isto vprašanje kot pri papeževih obiskih držav s totalitarnimi režimi. Če papež te države obišče, s tem koristi na neki način

Prvih 25 let frančiškanskega komisarijata v ZDA (1912 — 1937)

(Nadaljevanje s str. 3)

toda. V red in komisarijat sta bila sprejeta svetna bogoslovca: gg. Pavel Drev (P. Stanislav) in Štef. Zakovič (P. Anton). Prvi Slovenec, drugi Slovák.

P. Hugo Bren

(1. dec. 1921 — 6. jan. 1926)

Njegova prva naloga je bila, komisarijatne postojanke redovnopravno urediti. Nobena na srednjem zapadu in par novejših še niso imele takozvanega apostolskega beneplacita, v moči katerega šele postanejo redu včlanjene z vsemi tozadevnimi pravicami in dolžnostmi.

Ko je glede drugih to uredil, Jednota Home in Lackawanno pa vrnil, ga je čakala druga, mučnejša naloga. Po odredbi vrhovnega predstojništva reda je moral prodati tiskovno podjetje Franciscan Press, to je lastno tiskarno s političnim listom Edinost in kar je še bilo z njim v zvezi. Pravzaprav je bila to nujna posledica prve naloge. V redovnih hišah so radi klavzure bratje za domačo postrežbo. Za te so bile pa naše tukajšnje postojanke vedno v zadregi.

Polovica vseh bratov, ki smo jih imeli, je bila zaposlena pri tiskovnem podjetju. Le na ta način se je tolklo naprej. Da postojanke dobe brate, smo morali žrtvovati tiskovno podjetje. Prodano je bilo Mr. Johnu Jerichu na tak način, da mu je bil omogočen nadaljnji obstoj pod drugo firmo in list Edinost narodu ohranjen. Na božni listi s svojim inventar-

tudi njihovim režimom. Če jih ne obišče, s tem zapravi nekaj koristi tudi za Cerkev v tistih državah. Jasno, obe plati, Cerkev in režim, tehtata korist in škodo, ki jo utegne prinesiti tak papežev obisk. Če do obiska pride, je samo zato, ker obe strani mislita, da boste dobili zase več koristi kot škode.

Kaj mislite glede obiska slovenskih emigrantov v Slovenijo?

Pred leti mi je rekel v Rimu sedaj že umrli zgodovinar France Dolinar: »Za uspešno opozicijo proti nedemokratičnemu režimu domá bi zadoščalo v emigraciji dvajset ljudi, ki vedo, kaj hočejo.« Hočem reči, da bi moralo biti nekaj ljudi v emigraciji, ki bi v času nedemokratičnega sistema domá ne prestopili slovenske meje.

Vsi ostali naj bi hodili domov, če jih je volja, a naj bi domá pri »pogovorih« s člani notranje uprave ohranili hrbenico. Ko se po obisku domovine spet vrnejo v novo domovino, naj bi poročali posebno o svojih stikih z režimom. Mladina pa naj bi hodila domov kar v največjem številu in kar najbolj pogosto, če ji da žep, saj lahko vsak tak obisk podaljša slovensko življenje v tujini za leto ali celo desetletja.

jem so ostali komisarijatu. Tiskali so se istotam, uprava pa je bila pozneje prenešana v Lemont.

Dalje je P. Hugo z odobrenjem vrhovnega predstojništva reda kupil farmo v Lemontu, da tu zgradi samostan in kolegij za redovni naraščaj. Misel na samostan in kolegij ni bila nova. Kazalo je, da bo že pod P. Benignom uresničena. On se je pogajal s Slovaki, da bi mu v to svrhu dali potrebno zemljišče na svojem posestvu Jednota Home, Middletown, Pa. Nekaj časa so bili temu načrtu naklonjeni. V odločilnem trenutku so pa odrekli.

Treba se je bilo tedaj drugim obrniti. In ker je kmalu za tem P. Hugo nasledil P. Benigna, je bila ta skrb nanj preložena. Po raznih ogledih v družbi P. Kazimirja se mu je najbolj dopadla farma, kjer je zdaj Ameriško Brezje.

Dne 9. dec. 1923 je podpisal kupno pogodbo zanj in 24. maja sledečega leta se je od sv. Štefana v Chicagi preselil v Lemont, da takoj začne z gradnjo zasilnega samostana in cerkve. Ogelni kamen za oba je bil položen 2. sept. 1924. Marija Pomagaj je bila vstoličena 24. maja 1925, slovesen blagoslov je bil 14. junija i. l. V jeseni je otvoril zadnji dve leti bogoslovja z 18 kleriki.

Naš tukajšnji narod je s tem dobil svojo Marijo Pomagaj, svoje Brezje, naš komisarijat pa zibelko za svoj redovni naraščaj. Za procvit Lemonta je bil l. 1924 ustanovljen Apostolat sv. Frančiška. Tu je bil posledaj sedež komisarijata, čeprav ne vedno sedež komisarja.

Pod komisarjem P. Hugonom so došli iz domovine PP. John Ferlin, prvi dolgoletni predstojnik v Lemontu, ki mu je dal precej drugo lice; Klement Veron, Kerubin Begelj, Aleksander Urankar, Salezij Glavnik in Bernard Ambrožič.

Na provincialnem kapitlju v Ljubljani 22. jul. 1925 je bil P. Hugo izvoljen za nadaljnja tri leta. A se je po par mesecih odpovedal in odločil za povratek v domovino, kamor je odpotoval h koncu jul. 1926. Nasledil ga je zopet P. Kazimir. Toda vsled živčne razvzanosti se je še pred pretekom enega leta odpovedal in julija 1927 istotako vrnil v domovino.

Iz te njegove kratke dobe (od 6. jan. 1926 do 13. dec. 1926) bi bilo tole spomina vredno: P. Bernarda Ambrožiča je poslal v Detroit, Mich. ustanovljat slovensko župnijo. Svetnega duhovnika Rev. Johna Miklavčiča (P. Alfonza) je sprejel v red in komisarijat. Lemontu je 9. okt. 1926 prikupil majhno sosedno farmico s hišo, ki je bila spremenjena v sedanj Romarski dom. Nazaj v komisarijat je privabil PP. Jeronima Knobleharja in Anzelma Murna, ki sta se bila vrnila v domovino.

(Dalje prihodnji tork)

Kanadska Domovina

ZASTARELA IN SOVRAŽNA EMIGRACIJA?

TORONTO, Ont. - Delo in taktika politične emigracije sta bili dani pod lupo po uredniku AD dr. R. Susel 12. feb. in po dr. F. Habjanu (AD, 19.5.).

Sovražna emigracija: Urednik AD jo precizira celo kot odklonilno sovraštvo ogromnega dela politične emigracije. Ako prebiramo podrobno pisanje, zasledimo v glavnem objektivno, civilizirano poročanje o revoluciji. Piše se tudi o bodočnosti, kjer skušamo ustvariti in predočiti neko demokratsko platformo. Navkljub strašnemu obrazu revolucije, sedaj poznan doma in zunaj, ni nikjer sledu o kaki slepi sovražnosti in še manj o kaki misli na bodoči prevzem oblasti in maščevanju.

Nasprotno. Režim neprenehoma in dosledno zbuja sovraštvo in zaničevanje. Emigracija je vržena celoti v koš izdajalcev. Prav na tiho pa režim nudi vizume, pogostitev na konzulatih, pri SIM-u, možnost študiranja in celo predavanja na univerzi. Pri posebno mehkih pa povabilo za sodelovanje na škofjeloškem in kočevskem pikniku.

Zaman pa čakamo kako odprtje v političnem pluralizmu. Na tem polju ostaja režim tak kot je bil l. 1945. Ko režim ne napada AD (kot pravi urednik), gre za znano taktiko približevanja, ki pa se iz perspektive partije povsem logično ustavi na prepovedi cirkulacije AD doma. V teh okoliščinah ni misliti, da bi politična emigracija mogla najti kako minimalno področje zblíževanja. Izneverili bi se samim sebi in spominu mrtve opozicije. Ko so Dante Alighieriju nudili povratek iz pregnanstva za ceno formalnega poklona vladajoči hiši Firenc, je raje ostal in umrl v izgnanstvu.

Vkljub 40 letom obstoja režima, diktatura ostane neomiljena, ostaja tudi ilegitalnost režima. Po vsem tem je pravilno in značajno, da politična emigracija odklanja stike s predstavniki diktatorskega režima in odklanja njihove simbole. Nihče ne misli zabraniti privatnih obiskov predstavnikov režima na naših banketih in predstavah, toda te ljudi predstaviti občinstvu kot častne goste ni sprejemljivo. Organizacija, ki to dela, izgubi na prestižu in podpori. Iz takih in podobnih kontaktov so seveda izvezli službeni odnosi.

Narodna sprava — Ni realna brez političnega pluralizma. Ko bo Slovenija prišla do tega, bo pa komaj aktualna, ker komunistov ne bo nikjer več najti. V Španiji in Grčiji so bivši revolucionarji in partizani pred zakonom izenačeni. Vsi dobivajo iste pokojnine, vse kazni in sodni procesi so razveljavljeni.

KPS v Sloveniji takega od-

prtja ne prenese, saj nasprotnikom še poštenega groba ne dovolijo. Ne samo, da po režimu domobranci, oficirski korpus, bivši politiki spadajo med narodne izdajalce, med nje spada tudi podpisani, tako specifično označen, ker je v Dragi kritiziral režim. Ista »čast« bo doletela urednika AD, ako bo nastopil režimu kritično v Dragi ali kje bližje meje SFRJ. Sprava, ki je omejena na samo odpuščanje, kot je je nakazal msgr. F. Mavsar (AD, 10.3.87) pa ni vredna tega imena.

Evolucija — Dvomim, da zgodovina uči (F.H.), da so se vsi totalitarni sistemi sami izrodili. Nasprotno, celo v slučaju manj radikalnih in bolečih desnih diktatur, je bilo potrebno silnega napora, pritiska in tudi sile, da so se demokratizirali. Levičarske diktature pa ostajajo, vsak resen pa četudi odprt napor izsiliti malo demokracije je smrtno nevaren. Komunizem je mnogokrat prisiljen občasno pokazati malo bolj človeški obraz, nikoli pa ne popusti od absolutne politične oblasti.

V Sloveniji imamo sedaj kup disidentov, ki analizirajo do neverjetne podrobnosti zlorabo oblasti po KP, ugotavljajo pravico Slovencev do države, ne upajo pa načeti in osporavati pravico monopolne oblasti. Nasprotno, ta privilegij partije jemljejo kot nekaj normalnega. Vprašanje je, koliko je tako disidentstvo vredno? Partija, izgleda, da to tolerira; na ta način se ne čuti ogrožena.

Zastarela emigracija — Principi demokracije nimajo časovne omejitve. L. 1941 smo imeli problematiko sprejeti ali odkloniti partijski diktat. Uzurpacija oblasti po partiji, problematika slovenske identitete, politični pluralizem: očividno je, da so ti problemi bili z nami pred 40 in več leti in so danes ravno tako ako ne še bolj aktualni. Analiza revolucije, ki jo je izvedla emigracija, posebno obe domobranci organizaciji, Tabor in Vestnik, je prisilila domovinske akterje, da so spregovorili.

Prof. A. Rebula in B. Pahor -

Oba talentirana pisatelja in zavedna Slovenca, živeča v svobodnem Trstu, bi mogla več napraviti za slovenski politični pluralizem. Oba sta intenzivno angažirana na politične teme. Sprejemata dejstvo partijske diktature kot nekaj neprijetnega, toda komaj spremljivega. Oba iščeta, kot zvesta posnemalca Kocbeka, neko sintezo med dobrim in slabim, med revolucijo in opozicijo.

Na žalost to ni mogoče. V tem poprijemu še posebej nimata sreče, ker do pokončane opozicije kažeta neko usmilje-

nje, pri tem pa zagovarjata režimski okvir napak, nerealnosti opozicije, ali celo kolaboracionizem. Premlevata do onemoglosti neko fikcijo OF in NOB. Posnemanje Kocbeka, kateremu sta s famozno izjavo v Zalivu 1975 napravila medvedjo uslugo. Prišlo je namreč na svetlo, da Kocbek, ne samo da je vedel za pokole domobrancev, nego jih je celo zagovarjal in to v času moritve v Ljubljani junija 1945 (KG, 2.8.87, J. Cukale SJ). Knjige Pahorja in Rebule, tiskane v Ljubljani, so sicer polne tolerirane kritike do režima, so pa pisane v zgoraj opisanem okviru.

Skupni slovenski kulturni prostor — Imamo ga od 1848 naprej. Spričo demokratizacije Avstrije in Italije, bi se danes skupni kulturni prostor lahko razvijal in rastel. Partija to preprečuje; kot pravi A. Rebula: ima v rokah škarje in platno. Brutalno je to potrdil režim, ko je dal vedeti Celovškemu Zvonu: ali boste pisali o NOB in revoluciji tako, kot je »prav«, ali pa ne bo več vstopa v Slovenijo. (KG 26.6.86).

Slovenska cerkev — Hierarhija stalno zatruje o dobrih odnosih z državo. Prof. A. Rebula (AD 7.4.87) pa potrjuje, da to ni res. Pri metropoli tu Šuštarju se opaža neki odločnejši in pogumnejši poseg, ko govori pohvalno o Rožmanu in je celo pripravljen braniti vlogo Cerkve med revolucijo. Slovenski svobodni katolici upamo, da ne bomo nikdar več doživeli slovenskega škofa samevati v spovednici v Midlandu brez dela, ko je istočasno narod bil zbran okoli spomenika pobite slovenske vojske.

To je tisti strašni pritisk režima, ne pa cinizem podpisanega v Taboru, kot označen po F.H. Še strašnejši pritisk se je čutil v zadevi sedanjega nadškofa v Beogradu dr. Frana Perkota. Pred imenovanjem (pogoj?) je v Družini napisal: »Danes sicer nihče ne zagovarja politične usmeritve, ki je pripeljala do domobranstva, in res je, da je škof Rožman zagrešil marsikatero usodno napako. (Katero? op.p.) Vojaško sodelovanje z okupacijskimi oblastmi proti NOB je bilo zgrešeno in je, objektivno gledano, vodilo v narodno izdajstvo, kljub temu, da so hoteli ostati zvesti slovenskemu narodu.«

Kako žalostno slovo Perkota od slovenske Cerkve in naroda s temi lažnimi in obrabljenimi frazami, ki jih zapoveduje partija.

Ultra Sound — Poročanje o tej akciji v AD in SD imenuje dr. F. Habjan preračunana laž. Kaj naj bi bilo laž pa pisec

(daje na str. 6)

Finančno poročilo o zbirki za masovni grob slovenskih beguncev v Glinjah

TORONTO, Ont. — Pred nekaj dnevi sem iz Evrope dobil prijazno pismo od enega od pobudnikov, ki so uredili masovni grob 16 od komunistov umorjenih slovenskih beguncev (že na Koroškem), ki sedaj počivajo na pokopališču pri cerkvi v Glinjah. Pismo se takole glasi:

Dragi g. Mauser!

Priloženo Vam pošiljam kratek pregled zneskov, kakor jih je g. _____ prejel iz posameznih dežel in kontinentov. Kakor vidite, je bil z nabirkami pokrit ves dolg, ki smo ga zaradi groba imeli in je še ostalo nekaj čez 3.000 DM. G. _____ bo šel poleti spet na Koroško in bo videl, kaj še manjka kupiti in kaj napraviti, da bo spomenik veličasten. Mene vselej pretrese, kadar vidim ta grob pri samotni cerkvi v vasi pod Karavankami.

Vsako leto 13. maja, na dan smrti in pa ob Vseh svetih, je prižganih na grobu 16 sveč in je položen venec. Krajevni vrtnar pa ima naročilo, da grob neguje in drži v redu.

Prijatelj _____ mi je poslal izrezek iz »Kanadske Domovine« z Vašim člankom o grobu v Glinjah. Prisrčno se Vam zahvaljujem še enkrat za ves Vaš trud, ki ste ga imeli z nabirko in pošiljkami denarja. Še prav posebno pa se zahvaljujem za Vaše tople besede v članku, ki ste jih posvetili umorjenim — na pragu domovine.

Bog Vam poplačaj!

Vaš

(lastnoročni podpis)

Kakor je že v pismu rečeno, mi je gospod poslal tudi finančno poročilo, oziroma obračun za dohodke in izdatke za masovni grob komunističnih žrtev v Glinjah na Koroškem. Obračun je bil sestavljen 12. maja 1987 in se glasi:

Dragi rojaki po svetu, darovalci za grob v Glinjah!

Sporočamo Vam obračun za dohodke in izdatke za nagrobno ploščo žrtvam v Glinjah na Koroškem.

DOHODKI:

1. Darovalci v Evropi	6053,75 DM
2. Darovalci v Kanadi	2990,10 DM
3. Darovalci v ZDA	1048,57 DM
4. Darovalci v Argentini	785,51 DM
5. Darovalci v Avstraliji	235,95 DM

Skupaj: 11.113,88 DM

IZDATKI:

1. Marmornata plošča	4203,75 DM
2. Plošče in stebrički ob plošči	1280,00 DM
3. Bronasta veriga	1618,16 DM
4. Laterna	546,43 DM
5. Venci, zelenje za grob	223,45 DM
6. Drugo	123,80 DM

Skupaj: 7995,59 DM

Stanje blagajne 15. 5. 1987:

<i>Dohodki</i>	<i>11.113,88 DM</i>
<i>Izdatki</i>	<i>7.995,59 DM</i>

Za oskrbo groba ostane še *3.118,29 DM*
na razpolago.

Za pravilnost poslovanja odgovorna:

(lastnoročna podpisa)

Silno sem vesel, da je nabirka za masovni grob naših sotrpinov-beguncev, ki so našli svojo mučeniško smrt že na Koroškem potem, ko so ubežali komunističnemu nasilju v zasužnjejni domovini, tako lepo uspela. Vesel sem, da sem po svojih skromnih močeh pri tej nabiralni akciji lahko sodeloval in pomagal.

Če slovenske svobodnjake v svetu kaj družijo, so prav te žrtve brezbožnega in barbarskega komunizma, ki si je z nečloveškimi moritvami priboril oblast in po 42 letih narodu še vedno diktira marksistično gospodarstvo, marksistično moralo in ideologijo.

Poleg masovnih grobov v Rogu, Hrastniku, Teharjih in drugod, bo ta skupni grob šestnajstih beguncev v Glinjah na Koroškem ostala naša bolečina, krvaveča narodna rana, obenem pa tudi veselo upanje na vstajenje, ki ga bo naš narod slej ali prej dočakal.

Otmar Mauser

Superprevodniki, odkritje, ki bo morda spremenilo ves svet

(Mnogi bralci so v angleških sredstvih javnega obveščanja najbrž že zvedeli o novem znanstvenem odkritju, ki utegne imeti za človeško družbo izredno pozitivne posledice. Gre za »superprevodnost« (angleško: superconductivity), raziskovalno področje, na katerem fiziki in drugi znanstveniki zabeležujejo napredek skoro z vsakim tednom. V slovenski reviji »Teleks« je izšel slovenski prevod obsežnega članka iz ameriške revije »Time«. Že od časa, ko je bil ta članek prvič v Time-u objavljen, je v marsičem zastarel. Kljub temu, objavljam daljše odlomke, da bodo bralci v slovenskem jeziku seznanjeni s tem novim pojavom. Urednik.).

Vse to razburjenje (fizikov, op. ur.) je povzročilo odkritje, ki utegne spremeniti ves svet, presenetljiv preboj v prizadevanju, da bi ustvarili neki ezoteričen pojav, ki je bil dolgo odrinjen v kot znanosti: superprevodnost. To odkritje bi po mnenju mnogih znanstvenikov moglo privedi do neverjetnih prihrankov energije; vlakov, ki bi na magnetni blazini hiteli čez pokrajino s hitrostjo stotih kilometrov na uro; uporabnih električnih avtomobilov; izredno zmogljivih, vendar manjših računalnikov in pospeševalnikov delcev; varnejših reaktorjev, ki bi delovali na temelju fuzije in ne več fisije... pa še do kopice drugih pridobitev, o katerih se nam danes niti ne sanja.

Superprevodnost je naziv za neverjetno spremembo, ki se zgodi v mnogih kovinah, kadar jih ohladimo skoraj do absolutne ničle oziroma do -273° Celzija ali 0 Kelvina, kot raje pravijo znanstveniki. Absolutna ničla pomeni popolno odsotnost toplote, najnižjo možno temperaturo. Ko se temperatura kovin približa tej izjemno hladni meji, kovine nenadoma izgubijo ves električni upor in postanejo superprevodne. Zato morejo prevajati

Zastarela in sovražna emigracija?

(Nadaljevanje s str. 5)

ne navede. Tako pisanje ni na mestu. Res bo prav, ako nas pozove k okrogli mizi, kjer naj formalizira in poda podrobnosti nesprejemljivih pavšalnih obtožb.

Dr. Peter Urbanec

(Iz Slovenske države, ki se zadnji čas po zaslugi nekaterih dopisnikov na dolgo in široko zanima za AD, citiram izjavo uredništva v vsaki številki: Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja. Ta izjava velja za članek dr. Urbanca, ki so ga bralci pravkar končali.

Naši bralci, ki bi se morda zanimali za Slovensko državo, in o dopisih v zvezi z AD, kateri se bodo najbrž nadaljevali, ter seveda drugih, list lahko naročijo na naslov (upam, da je prav): 646 Euclid Avenue, Toronto, Ont., Canada M6G 2T5. List je mesečnik in naročnina znaša \$12 na leto. Nič nimam proti, če se naklada SD veča tudi na naš račun.

Urednik AD)

električni tok brez najmanjše izgube energije, v nekaterih primerih pa tudi ustvarjajo izredno močna magnetna polja.

Znanstveniki so že dolgo tega priznavali, da bi mogli ta pojav v praksi izjemno izkoristiti, vendar jim je bila na poti kljubovalna ovira: doseči in ohraniti temperature, potrebne za superprevodnost, je težko in v večini primerov astronomsko drago.

Zdaj, po nizu bliskovito si sledečih odkritij, pa znanstveniki po vsem svetu varijo povsem drugačno vrsto materialov, ki postanejo superprevodni pri znatno višjih temperaturah — na stopnjah, ki jih kuhinjski hladilnik še zdaleč ne doseže, vendar jih je v laboratoriju moč doseči lažje in za manj denarja. (Ravno tu so v zadnjih tednih dosegli znanstveniki velik napredek, ki ga ta že malce zastarel članek ne more upoštevati, op. ur.).

Konkurenca postaja vse močnejša. Raziskovalci po vsem svetu odlagajo počitnice, zanemarjajo družine, selijo v laboratorije zasilna ležišča in se hranijo s sendviči. »Delamo že od božiča«, pravi neki fizik. »Skoraj vsak dan opravljamo poskuse. Včasih spimo samo po tri to štiri ure. Mogoče je bilo tako tudi takrat, ko so izumili tranzistor, toda zame osebno je to nekaj enkratnega.« Neki japonski kemik pa je izjavil: »To je dirka za Nobelovo nagrado.«

Vodilne industrijske države so se spustile v drugačno dirko. Japonsko ministrstvo za mednarodno trgovino in industrijo je brž doumelo komercialne možnosti novega razvoja in že načrtuje, da bi z denarjem podprlo raziskave v zasebnem sektorju, v Nagoji pa bo odprlo center za testiranje opreme, narejene iz superprevodnih materialov.

V Washingtonu je ministrstvo za energetiko sklenilo, da bo letošnjo podporo, namenjeno za raziskavo superprevodnosti, podvojilo na 40 milijonov dolarjev; ureja tudi računalniško podatkovno bazo, ki bo ameriškim znanstveni-

kom omogočila, da bodo skupaj z Belo hišo pripravili konferenco o superprevodnosti. V senatu so od Reagana zahtevali, naj ustanovi nacionalno komisijo, ki bi usklajevala raziskave in razvoj. Nacionalni sklad za znanost pa je napovedal, da bo raziskave podprl z 1,6 milijona dolarjev.

Zlata jama neslutnih možnosti

Superlativov ni ne konca ne kraja. »V luči posledic za družbo bi to odkritje utegnilo za osemdeseta leta pomeniti enak napredek, kakršnega je v petdesetih letih pomenil tranzistor,« pravi Alan Schriesheim, direktor Argonne National Laboratory pri Chicagu.

Vzemimo prenos električnega toka. Danes gre v nič kar 20% energije, ki jo prenašamo po visokonapetostnih daljnovodih in sicer zaradi toplotnih izgub (toplota se razvija, ker tok v bakreni žici naleti na odpor). Če bi pa mogli elektriko prenašati po superprevodnih kabljih, ne bi izgubili niti ene kilowatt-sekunde in bi potemtakem prihranili milijarde dolarjev. Povrh bi mogli, vsaj teoretično, veliko mesto oskrbovati z vsega nekaj podzemnimi kablji.

Odprava toplote, ki nastaja zaradi električnega upora, bi močno vplivala tudi za zasnovano in zmogljivost računalnikov. Izdelovalci, ki težijo k manjšim in hitrejšim računalnikom, skušajo danes stlačiti na čipe čedalje več vezij, v majhen prostor pa čedalje več čipov. Pri tem jih ovira toplota; celo izjemno šibki tokovi v računalniških vezjih ustvarjajo dovolj toplote, ki se počasi kopiči in grozi, da bo poškodovala pregosto natlačene sestavne dele. Sodobni osebni računalniki ne bi mogli delovati brez ventilatorjev. Zdaj, ko so na obzorju superprevodniki, pa si smejo izdelovalci računalnikov obetati še nepričljivo večjo miniaturizacijo.

Močna magnetna polja, ki jih bodo nekega dne morda ustvarjali z novimi superprevodniki, bo mogoče uporabiti pri vseh elektromagnetnih napravah — medicinskih diagnostičnih aparatih, vlakih na magnetni blazini, generatorjih fuzijske energije. Elektromotorji utegnejo postati močnejši in hkrati manjši.

Toda vse to so le najbolj očitni primeri. Znanstveniki so prepričani, da si bo treba najbolj dramatične aplikacije sploh še izmisliti. »Ko so izumili prve tranzistorje, smo vedeli, da bodo zamenjali elektrone,« pravi recimo Robert Schrieffer, ki je 1972. leta delil Nobelovo nagrado za fiziko,

KOLEDAR društvenih prireditev

JUNIJ

14. — Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti priredi piknik na Slovenski pristavi.

20. in 21. — Tabor DSPB Cleveland poda spominsko proslavo na Orlovem vrhu Slov. pristave za vse slovenske domobrnce in vse žrtve komunistične revolucije.

20. — Severovzhodno okrožje ADZ priredi piknik na letovišču ADZ v Leroyju. Serviranje kosil od 3. do 5. pop. Igra Joey Tomsick orkester.

28. — Ohijska federacija KSKJ priredi piknik na farmi sv. Jožefa na White Rd.

28. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, ima piknik v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in ples.

JULIJ

4. in 5. — Pristavski dan na Slovenski pristavi. Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci.

10., 11. in 12. — Poletni festival pri Sv. Vidu.

12. — Misijonski piknik v Triglavskem parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in zabava.

19. — Misijonska Znamkarska Akcija priredi piknik na Slovenski pristavi. Ob 12. uri

ker je prvi poskrbel za teoretično razlago superprevodnikov. »Toda takrat se ni nikomur sanjalo, da bomo nekoč povsod uporabljali integrirano vezje.«

Vsa mogoča razmišljanja, kako bi superprevodnost obrnili v prid človeštvu

Nekateri pri tem zasledujejo samo kratkoročne cilje, t. j. izboljšavo že obstoječih tehnologij, drugi pa bi radi superprevodnike vpregli v vozove, ki jih sploh še ne poznamo.

Velikanski pospeševalniki delcev spadajo v prvo kategorijo. Najmočnejše tovrstne naprave danes temeljijo na konvencionalnih superprevodnih elektromagnetih. Če bi mogli razviti superprevodnike, ki delujejo pri visokih temperaturah, bi na račun porabe električnega toka in tekočega helija vsako leto prihranili na milijone dolarjev.

Elektromagneti igrajo važno vlogo tudi pri fuzijski energiji, t. j. energiji, ki nastaja pri zlitju atomov (procesu, ki neti naše Sonce). Takšno energijo pa bi mogli brzdati samo v »posodi«, ki ne bi bila narejena iz klasične snovi, temveč bi bil njen ovoj iz izredno močnih magnetnih polj — toda ceha bi bila previsoka, če bi hoteli ta polja ustvarjati s klasičnimi elektromagneti.

V medicini so superprevodni magneti osrčje diagnostičnih aparatov. Močna polja magnetov najprej atome telesa »postavijo v vrsto«. Potem jih z impulzom radijskih valov za

(Dalje na str. 7)

sv. maša, nato prijetno popoldne.

26. — Slov. šola pri Sv. Vidu priredi piknik na Slov. pristavi.

AVGUST

8. — Balincarski krožek Slovenske pristave priredi zabavni večer na Slov. pristavi.

9. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, ima svoj drugi piknik v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in ples.

19. — Federacija slov. upokojenskih klubov priredi piknik na SNPJ farmi na Heath Rd. v Kirtlandu. Igra Krivec orkester.

30. — Belokranjski klub priredi piknik na Slov. pristavi. Ob 11.30 sv. maša, nato kosilo, pop. ples, igra Tony Klepec orkester.

SEPTEMBER

12. — Fantje na vasi priredijo koncert ob zborovi 10-letnici, v SND na St. Clairju. Za ples igra Alpski sekstet.

13. — Vinska trgatev na Slovenski pristavi.

20. — Društvo S.P.B. priredi romanje v Frank, Ohio.

27. — Oltarno društvo pri Sv. Vidu ima vsakoletno kosilo v farnem avditoriju.

27. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis. priredi Vinsko trgatev v Parku. Kosilo z zabavo in plesom.

OKTOBER

17. — Tabor DSPB Cleveland prireja svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci.

17. — Glasbena Matica priredi jesenski koncert z večerjo in plesom v SND na St. Clair Ave.

18. — Občni zbor Slovenske pristave.

25. — Slomškov krožek priredi kosilo v šolski dvorani pri Sv. Vidu.

25. — Slovenski dom na 80 St. priredi vsakoletno pečenje školjk.

31. — Slovenski dom za ostarele praznuje 25-letnico banketom in sporedom v SND na St. Clairju.

NOVEMBER

7. — Štajerski klub priredi martinovanje v avditoriju pri Sv. Vidu. Pričetek ob 7. uri. Igrajo Veseli Slovenci.

8. — Mladinski pevski zbor Kr. št. 3 SNPJ ima jesenski prireditev z večerjo in koncertom, v SDD na Recher Ave.

14. — Belokranjski klub priredi martinovanje z večerjo in plesom v SDD na St. Clair Ave. Igra orkester Tony Klepec.

14. — Pevski zbor Jadran priredi jesenski koncert z večerjo in plesom v SDD na Waterloo Rd. Igra Joey Tomsick orkester.

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd.

531-6300

1053 E. 62. cesta

431-2088

— V družinski lasti že 82 let. —

Kartuzija Pleterje

Kartuzijani na Slovenskem

V maju 1986 so v edinem ohranjenem kartuzijanskem samostanu v Sloveniji, v Pleterjah na Dolenjskem, slavili devetstoletnico ustanovitve kartuzijanskega reda. Za to priliko je bila v tem samostanu tudi dokončna obnova ene najstarejših in najlepših gotičnih cerkev v Sloveniji: stara samostanska cerkev, sezidana v prvih letih 15. stoletja. Dostopna je javnosti in v njeni zakristiji pokažejo obiskovalcem s filmom in besedo vse dele samostana in življenje redovnikov.

Kdo so kartuzijani?

Kartuzijanski red, ki se imenuje po francoski gorski samoti Chartreuse (izg. Šartröz), kakor se imenuje danes, tudi njihov glavni samostan (latinski Cartusia), je ustanovil leta 1084 sv. Bruno. Njegov in njegovih prvih sobratov namen je bil: gojiti samotno življenje, daleč od svetnega hrupa, povečano molitvi in čaščenju Boga z božjo službo ter koristnemu telesnemu in duševnemu delu.

Po tem se ravna ves njihov dnevni in nočni red. Po enajsti uri ponoči se zberejo patri (očeti) in bratje v samostanski cerkvi, kjer pojejo psalme po starodavnem gregorijanskem napevu, cerkvene himne in poslušajo branje svetega pisma. Ob pol dveh — dveh ure ob pol šestih in se zberejo ob pol šestih, ki jo daruje samostana s svetom in vodi gospodarstvo. Ob sedmih je skupna (konventna) petična. Njihov bogoslužni obred se v nebstvenih delih razlikuje od rimskega in je prejet iz lijonske cerkve v Franciji ter izvira še iz 2. stoletja. V cerkvi ne poznajo orgel. Duhovniki opravijo še posebno molitvo.

Življenje kartuzijana se odvijava v cerkvi in celici. Tu po obredni opravi ročno delo, obdeluje tudi majhen vrt ob celici. Nekateri se ukvarjajo tudi s študijem — samostan ima lepo knjižnico — slikarjem ali kiparstvom, pisanjem ali prevajanjem, vsi pa se posvečajo duhovnemu branju in molitvi.

manjši hodnik za sprehod ob deževnih in zimskih dnevih.

Samostanski zvon se večkrat oglašja, da kliče redovnike k molitvi v celicah ali v cerkvi. Tak klic se oglasi ob enajstih, ko je po molitvi obed v celici, ob nedeljah in praznikih pa se zbero v skupni obednici. Kartuzijanci jedo nikdar mesa — razen rib — in na masti pripravljenih jedi. Ob tridesetih na štiri se pričenejo v cerkvi skupne večernice, ki jih svečano pojejo, nakar se vrnejo v celice, kjer večerjajo in okoli sedme ure ležejo k počitku.

Bistvo kartuzijanskega življenja je sicer puščavniško, vendar omiljeno poleg skupne molitve in božje službe s skupnimi sprehodi ob nedeljah in praznikih ter enkrat tedensko z daljšim sprehodom zunaj samostanskega obzidja. Nekateri med njimi sprejemajo tudi goste, iz samostana pa odhajajo po opravkih le poglavar — prior, oskrbnik in njegov pomočnik.

Kartuzijansko poslanstvo ni le v lastnem poglobljanju v Boga in njegovem čaščenju, marveč tudi v molitvi za ves svet in z žrtvami zanj. S svojim zgledom odrekovanja svetu in skromnega samotnega, molitvenega življenja pa oznanjajo v hrupnem svetu, zagledanem v tostranstvo, Boga, onstranstvo, vero, milost, vrednote, ki utrjujejo človeško sožitje.

Kartuzijani v Sloveniji

Kartuzijani so se na slovenski zemlji naselili najprej pod Konjiško goro v Žičah (po odluku) leta 1160. Njihova posest je obsegala ozemlje današnje črešnjiške, špitalske in žičke župnije. Konec 14. in v začetku 15. stoletja je bila žička kartuzija celo sedež generalnega priorja in kraj občnih zborov evropskih samostanov. Po turških napadih in protestantstvu si je samostan sicer opomogel, toda avstrijski cesar Jožef II. je s svojimi reformami ukinil tudi ta samostan l. 1782.

V upravo ga je prevzela država, pozneje ga je kupil knez Windischgrätz, poslopja, posebno cerkev, so vedno bolj propadala, tako da so od gotične cerkve ostali le zidovi. Po zadnji vojski so konservirali ohranjene razvaline. Ostala pa je predelana, s prvotnim portalom, cerkev nekdanjega »spodnjega« samostana, v katerem so bivali bratje in imeli gostišče (hospital) v današ-

njem Spitaliču, ki je postal župnija.

Drugo kartuzijo na Slovenskem so l. 1169 ustanovili v današnjem Jurkloštru blizu Laškega, kjer so živeli npr. prior blaženi Odon in pomembni učenjaki. Tudi njo so plenili, l. 1591 so jo dobili jezuiti, po razpustu njihove družbe (1773) pa je večji del poslopij razpadel, le cerkev z osmierooglatim stolpom je v rabi še danes kot župnijska cerkev in je ohranila kljub predelavam mnogo nekdanjih umetniških prvov.

Tretja slovenska kartuzija je bila ustanovljena v Bistri blizu Vrhnike l. 1255. Kljub turškim napadom, požarom in reformaciji se je ohranila do razpusta l. 1782. Cerkev so spremenili v renesančnih oblikah, od srednjeveških oblik pa je malo ohranjenih. V stavbi je sedaj nameščen Tehniški muzej Slovenije.

Kartuzija v Pleterjah

Četrta je bila ustanovljena kartuzija v Pleterjah pri Šentjerneju na Dolenjskem po darežljivosti celjskega grofa Hermana II. Zidati so jo začeli l. 1403 in jo dokončali leta 1420. Ostanek starega samostana so poleg gotične cerkve še del refektorija in kleti. Prvi menihi so prišli sem iz žičke kartuzije.

Prvotni samostan je bil precej majhen, imel je trinajst celic za menihe in večjo zgradbo za brate neduhovnike. Hermana so pokopali v tukajšnji cerkvi, po smrti zadnjega Celjana Ulrika l. 1456 pa so Pleterje ostale brez varuha in dobrotnika.

Sledili so turški napadi v 15. stoletju, ki so samostan skoro uničili, nakar so ga močno utrdili. Tudi tu je protestantsko gibanje omajalo redovno življenje, tako da so l. 1595 izročili samostan jezuitom, ki so se naselili v Ljubljani. Toda oni tu niso veliko delovali in ko je bil njihov red l. 1773 razpuščen, je prišlo posestvo s samostanom v državno upravo, l. 1839 pa v zasebno last.

Leta 1899 so ga kartuzijani odkupili od družine Bors de Bors in do 1904 so sezidali nov, veliko večji samostan, prenesli vanj mnogo dragocenosti in opreme iz razpuščene samostana Bosserville v Franciji, odkoder so prišli tudi prvi menihi.

Novi samostan je tudi z gradbenega in umetnostnega vidika enkraten kulturni spomenik v Sloveniji. Dragocena je njegova knjižnica, večina umetniških podob — stare od 17. stoletja dalje — je danes v kostanjeviški umetnostni galeriji, mnogo jih je pa še v samostanu.

Na srečo ohranjena gotška cerkev je stoletja propadala zunaj zidov novega samostana, toda v zadnjih letih so jo tako skrbno in posrečeno obnovili, da je pravi biser stare umetnosti tudi v evropskem merilu. Tega nam ne odkrije površen enkraten ogled, marveč si jo je treba natanko ogledati pod vodstvom ali s tiskar-

(dalje na str. 8)

O superprevodnosti

(Nadaljevanje s str. 6)

Ovire na poti splošne vznesenosti

Vse to so za zdaj seveda le načrti, morda tudi sanje, kajti najprej je treba spraviti tehnologijo iz laboratorija v tovarne in pri tem premagati vrsto ovir. Ena od težav je recimo ta, kako nove materiale oblikovati. Kovino je mogoče kriviti, ne da bi se poškodovala, vsakdo pa ve, kaj se zgodi, če pade na tla keramičen krožnik. Menijo, da bo minilo vsaj pet let, preden bodo premagali krhkost teh materialov in izdelali recimo superprevodnike, ki jih bo moč oviti okrog elektromagneta. Toda pri IBM so nedavno sporočili, da je nove materiale mogoče »nabrizgati« na druge snovi zapletenih oblik.

Še težja ovira je dejstvo, da ti keramični materiali pri visokih temperaturah sicer ostanejo superprevodni in tudi vzdržijo močna magnetna polja, vendar za zdaj prevajajo le kako stotinko električnega toka, ki ga morejo prevajati klasični superprevodniki. In ker je prav od količine elektrike, tekoče skozi magnetno polje, odvisna moč polja, bomo morali počakati na še en izum: takšno spremembo bakrovih oksidov, da bo tudi v keramičnih snoveh možno prevanjanje toka visoke napetosti.

Opraviti pa imamo tudi s človeškim faktorjem: razvoj bo nemara posledje počasnejši, ker je že opaziti, da nekateri znanstveniki na tem poživljenem področju neradi izmenjujejo podatke in izkušnje. Vendar na splošno le prevladuje optimizem. Že na nekem znanstvenem simpoziju marca letos so raziskovalci kazali superprevodnike v obliki obročev in prožnih trakov, pozneje pa se je zvedelo, da v mnogih laboratorijah izdelujejo kot žica tanke keramične palice.

Aprila so v Stanfordu in pri IBM naznanili, da se jim je posrečilo narediti kot film tanke ploščice, ki so jim pri IBM celo uporabili za prvi uporaben instrument, podoben klasičnim napravam, s katerimi odkrivajo izjemno šibka magnetna polja oziroma učinke delovanja možganov.

V zadnjem letu, opozarjajo v Bellovih laboratorijih, se je kritične temperature superprevodnih snovi posrečilo dvigniti tako da, če bi se nadaljevalo, bi prej kot v enem letu prišli do superprevodnosti pri sobni temperaturi. Posledice bi bile kajpada vrtoglave, saj ne bi več potrebovali ne hladilnih naprav ne izolacije, niti tekočega dušika ne. In stroški te še vedno fantazijske tehnologije bi veliko bolj strmoglavili, kot si danes predstavljajo največji optimisti.

Takole pravi neki raziskovalec pri IBM: »Ne bi smeli dovoliti, da bi nam domišljijo omejevale stvari, ki jih ne poznamo. Preprosto si namreč še ne moremo zamišljati stvari, ki smo jih sposobni narediti.«

(Konec)

hip »vržemo iz vrste«. In ko se atomi nato »vrnejo v vrsto«, oddajajo sevanje, ki nam pokaže podrobno sliko mehkih tkiv telesa. Toda tovrstni aparati so danes ogromni (približno 2x3x3 m) in izredno dragi (stanejo več kot 100 tisoč dolarjev, predvsem zaradi močne izolacije tekočega helija, za katerega je povrh treba odšteti vsako leto 30.000 dolarjev). Z aparati, temelječimi na novih superprevodnikih, pa bi mogli tudi manjši klinični centri postavljati diagnoze telesnih motenj, kakršne so recimo možganski tumorji.

Poznejša žetev: nove tehnologije

V Zahodni Nemčiji in na Japonskem so že prej delali poskuse z maglevom, kar je skovanka za vlak, ki se premika po načelu magnetne levitacije, t. j. lebdenja v močnem magnetnem polju.

Znanstveniki japonske Univerze trgovske mornarice v Kobeju so zdaj razvili model ladje s pogonskim sistemom, temelječim na magnetizmu. Iz električnega generatorja v trupu ladje pošljejo prek elektrod na zunanjem dnu v morsko vodo tok, superprevodnik, ki je prav tako v trupu, pa ustvari močno magnetno polje. Vanj se upre elektromagnetno polje, ki ga ustvarja tok generatorja in ladja se pomakne naprej. Japonci menijo, da bodo že v štirih letih splovili prvo »magnetno ladjo«.

Superprevodnike so že uporabili tudi za izjemno hitra elektronska stikala, imenovana po Nobelovcu Josephsonu, ki pa so doslej delovala samo pri temperaturi tekočega helija. IBM je raziskave tako iz tehničnih kot ekonomskih razlogov leta 1983 opustil, toda fizik Sadeg, ki je firmo zapustil, si je priboril licenco, ustanovil lastno družbo in že ponuja prvi izdelek — zelo hiter osciloskop. Ker prav preklapljanje omejuje hitrost računalnikov, utegnejo biti raziskave v tej smeri zelo obetavne.

Pri Westinghousu znanstveniki razvijajo zamisel o uporabi superprevodnikov za pridobivanje električne energije. Današnji generatorji proizvajajo približno 300 megavatov, toda že s klasičnimi superprevodniki, ki bi rotorje ovili z močnim magnetnim poljem, bi zmogljivost generatorjev podvojili. In potem bodo morda prišli na vrsto še velikanski podzemni kabli za prenos in skladiščenje ogromnih količin električne energije; avtomobil z majhnimi, močnimi električnimi motorji, črpajočimi energijo iz podzemnih superprevodnih rezervoarjev. Pri Fordu; recimo, so že obnovili nekdanj opuščen raziskave električnega avtomobila.

Nove zamisli segajo celo v svet rekreacije: superprevodna tla plesišč in drsaljšč bi omogočala plesalcem in drsalcem, da bi dobesedno plavali v zraku.

ZORA PIŠČANC

PASTIRICA URŠKA

Nadaljevanje

»Marija, pomagaj, otrok mi umira, moja Katica...« Njen presunljivi jok je odmeval po praznem prostoru in se v bolečih krčih odbijal od sten in obokov. Klečala je na zemlji z nizko sklonjeno glavo in čakala odgovora. Čutila je, da ga bo slišala, da jo bo Mati božja razumela. Tedaj se je zganilo detece pod njenim srcem.

»Mamica... in jaz?« Kdo je bil, ki je izrekel te besede. Ančka je prisluhnila. Ne, nikogar ni bilo, le iz ozadja cerkvenega prostora se je počasi bližal nekdo. Vsi trije so se ozrli. Pred njimi je stal Matija. Težko je lovil sapo, obraz mu je bil potan. Kot blazen je drvel do Grgarja in potem na Skalnico, ko so mu povedali, kam se je Ančka napotila.

»Matija!« mu je Ančka planila okrog vratu. Sedaj je tiho in umirjeno jokala. Razumela je.

»Da, Ančka, Katica je že angelček v nebesih. Mati božja jo je vzela k sebi.«

»K svojemu ateku,« je mirno odgovorila in se trdno oklenila Matijeve roke.

»Mati božja je že vedela za to mojo izgubo in mi je poslala tebe, Matija. Sedaj sem samo še tvoja. Mati Marija, saj ti jo rada dam, pri tebi bo na varnem in večno srečna.«

Urška se je na gori močno prehladila. Legla je, a na božični večer je toliko časa prosila, da jo je mati zavila v gorke volnene rute in jo nesla navzdol v hišo. Tam je sveti večer preživela med svojimi, ob toplem ognju in ljubezni vseh. Pred polnočnico sta prišla še

Jera in Jernej; preden sta odšla, sta se nenadoma prikazala še Matija in Ančka.

Ančka je bila v svoji žalosti dostojanstvena, zbrana, kakor da se vedno pogovarja z dragima v onostranstvu in še z otrokom, ki ga nosi pod srcem. Matija je stal ob njej in jo varoval kot najdražji zaklad.

»Konja smo napregli, z vozom bomo šli k polnočnici, ne smeš se truditi, Ančka. Jutri pa kar pri nas ostanita namesto Jana,« je tiho rekla Jera in prijela Ančko za roko. »Ostaneta, kajne? Tako bomo blizu naši Urški.«

»Tudi zaradi nje sva prišla. Čutim se kriva njene bolezní.«

»Ne, ne, Ančka, kar molči. Moja bolezen mi je zvesta. Vsako zimo se povrne, na pomlad pa me spet zapusti. Ne bo hudega,« se je smehljala Urška.

»Ali naj jih počakava, da se vrnejo od polnočnice?« je vprašala babica in zaskrbljeno pogledala Urško.

»Dajva, babica. Navadno si zadnja leta le ti čakala ob ognju, letos ne boš sama. Prihodnje leto pa boš spet sama,« je tiho dodala.

»Vem, drugo leto boš lahko spet šla k polnočnici in jaz bom doma za vse molila in vas spremljala. Jaz pojdem samo še k polnočnici v nebesa.«

»Tam bo lepo, babica. Mati božja je tako lepa in mila, in njeno detece tako ljubko, da se ne da povedati!«

In Urška se je vse do vrnitve domačih pogovarjala z babico o Jezuščku in Mariji.

»Glej, kaj mi je dal zate gospod vikar,« je oče Jakob, ko se je vrnil od polnočnice, nagovoril Urško in ji položil v naročje zvit pergament.

»Meni?« se je čudila Urška, ki še nikdar ni držala v rokah take stvari.

»To je pismo, sel ga je prinesel iz Benetk, za grofa Attemsa in zate, pa ni utegnil priti do nas, kar gospodu vikarju ga je izročil.«

»Pismo iz Benetk. Pismo od Jana...« je vznemirjena šepetala. S tresočimi prsti je odtrgala vrstico in odvila pergament. Da, to je Janova pisava, ne več neokretna in negotova, kakor so bile prve črke, ki jih je napisal na deščico v šoli vikarja Luke. Pred njo so stale črke, lepo oblikovane in v ravnih vrstah. Potem je nagnila pergament proti luči in počasi začela brati. Opisal je, kako se je vživel v nove razmere. Pismo pa je zaključil:

»Upam, da bom doma, predno se začne poletno delo na Skalnici. Urška, če moreš, če te ne bo preveč utrudilo, piši mi, kako ste zaključili dela na Skalnici, kako je odšel mojster Gregor, katerega močno po-

grešam, in če ste vsi zdravi. Ne pozabite, da velja moj najhvaležnejši pozdrav gospodu vikarju. Iskreno vas pozdravlja vaš Jan.«

Urška je končala. Čelo se ji je orosilo od napa. Ni bila lahka naloga prebrati Janovo pismo. Vendar so bili vsi zadovoljni, da jim je prečitala pismo s tolikimi novicami in je živa slika dragega Jana.

Urško je skrbelo, kako bo Janu izpolnila željo in mu odpisala. V duhu je že sestavljala pismo, a nikdar ne dokončala. Misli so se ji prej zmedle. Ko bo ležal papir pred menoj, bo šlo, si je rekla. A kje naj dobi primeren papir, se je nenadoma domislila. Očeta bo prosila, naj ga dobi od gospoda vikarja. Po novem letu, je povedal oče, bo sel spet odpotoval v Benetke in odnesel s seboj pismo.

Po božiču je Urška odpisala Janu: »...Cerkev na Skalnici sameva, le ob lepih vremenih romajo delavci do nje. Vse bo hitro steklo, ko se vrne mojster Gregor. Mizar Arčon v Bukovici je obljubil, da bo naredil okna in vrata, oskrbnik Attemsovega posestva v Rožni dolini bo tudi šel do brata v Nabrežini in ga poprosil za oltarne kamne...«

Zaključila je pismo s pozdravi vseh, s priporočili matere Jere in očeta Jerneja. Na koncu pa dodala stavek, ki ga ni prečitala pred vsemi: »Ne počutim se dobro, a še te bom videla in doživela zmagoslavje na sveti gori Skalnici. Potem bo moje poslanstvo na tem svetu končano. Tvoje pa se bo takrat začelo.«

XXIV.

Marijin psalterij

Proti koncu februarja je Jan spet pisal. Pismo je bilo polno domotožja, a tudi upanja, da bodo meseci, ki jih ločijo, hitro minili in bo spet med nji-

mi.

»Misel na dela na Skalnici me stalno spremlja. Zadnjič si mi pisala, da mizar v Bukovici že izdeluje okna. A okna bodo potrebovala stekla. Z Adamom Attemsom sva se domislila, da jih bova midva preskrbeli tu v Muranu. Potreboval bi mero oken in število. Po mojem naj bi bila stekla bela, da bo v cerkvi več svetlobe...«

Takoj naslednji dan sta odšla na pot Jernej in Štefan ter se vrnila z vsemi potrebnimi merami.

»Mojster je že izdelal nekaj oken. Sprva so se mi zdela kot omrežja v ječi. A prepričal me je in dokazal, da so le taka primerna za skalniško cerkev. Naredil jih je po vzorcu bazilike v Gradežu. Vsaka stranska stena bo imela štiri velika okna in vsako bo imelo devet šip. To znese dvainsedemdeset šip. Nad vhodom v cerkev bo večje okno, prav tako v prezbiteriju na vsaki strani oltarja po eno veliko okno, kar znaša sedemindvajset šip. Stranski ladji bosta prav tako imeli na po štiri okna, torej skupno dvainsedemdeset šip.«

Urška je zložila pismo in Štefan ga je odnesel v Solkan, da ga vikar odda naprej.

»Kako je z Urško?« je vprašal.

»Saj je kar dobra. Lica ima rdeča, le kašelj jo še vedno muči, zato je mati ne pusti na prosto.«

»Ubogo dekle,« je sočustvoval, ko je bil spet sam. »Bolezen napreduje, lica ji cvetejo, kašelj jo muči...« Potem se je nasmehnil: »Naučil jo bom Marijin psalterij. To bo molitev kakor nalašč zanjo. Tudi drugi ljudje se ga bodo naučili.«

Prejšnji večer je namreč prenočil pri njem benediktinski menih. Z bratom Jožefom ju je opat poslal v Rim, da pri papežu izposlujeta odobritev

»Fraternitas Rosarii« tj. rožnovenske bratovščine za deželno avstrijske monarhije. V Rimu je njegov sobrat umrl in sedaj se sam vrača v admontski samostan.

V dominikanskem redu, je povedal menih, se je ta molitev udomačila že pred tri sto leti. Razširila se je potem po Franciji, Italiji, Španiji in Portugalski, v avstrijskih deželah pa je manj znana. Admontski menih je vikarja naučil moliti Marijin psalterij in predno sta šla k počitku, sta ga skupaj molila.

Vikar Luka se je odpravil v Grgar in bil srečen kot otrok. Saj je dostikrat premišljeval Marijino življenje, a da bi ga vpletel v molitev, to mu ni prišlo na misel.

Ko je stopil v Piskovo hišo, je našel Urško pri kolovratu. Urno ga je poganjala, a še preden je vstala, da ga pozdravi, je z žalostjo opazil njena udarila z rdečimi in temnimi kolobarji pod očmi. Obleka iz božičnega platna je mahedrajala okoli izsušenega telesa. Ko jo začutila na sebi vikarjev vprašujoči pogled, se je tesneje prilepila z belo volneno ruto.

(Se bo nadaljevalo)

MALI OGLAS

FOR RENT

Lake Shore, E. 185th and Modern. 2 bdrms. Carpeted. Appliances. Air conditioning. Garage. No children. No pets. Deposit. \$325. Call 531-6787.

FOR RENT

3 rooms, up. 1115 Norwood Road. Call 361-0566. (43-4)

FOR RENT

Apartments for rent — NO SMOKERS. Call 883-6548. (43-5)

HELP WANTED
Florida Floor Care

Excellent opportunities for experienced floor care and janitorial workers and supervisors. Must have transportation. Orlando and coast areas. Call 1-813-921-7111 weekdays.

Marco Maintenance, Inc. (43-6)

BEAUTY SHOP FOR SALE

St. Clair area. Call 486-3111 after 5 p.m.

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo (We wallpaper). Popravljamo in namestimo nove kuhinje in kopane ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVIC
Pokličite 423-4444

HOUSE FOR SALE

Euclid. 4 bedrooms. 2 bathrooms. Near St. Christopher Church. Call 731-3684 or 261-0218.

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I